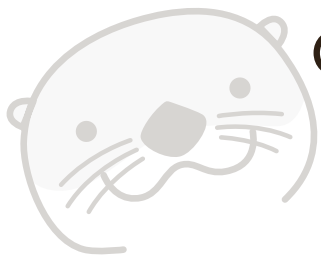

Sophia

A
PROMISED
LAND

BARACK
OBAMA

บารัค โอบามา

เขียน

นุชนาง เนตรประเสริฐศรี

แปล

ก ร อ ่ า น คื อ ร า ก ร ฐ า น ที่ ส ำ ค ัญ

หนังสือคุณภาพ
โดยอมรินทร์กรุ๊ป

A Promised Land

Sophia

ในเครือบริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

378 ถนนชัยพฤกษ์ (บรมราชชนนี) เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ 10170

โทรศัพท์ 0-2422-9999 ต่อ 4964, 4969 E-mail: info@amarin.co.th

www.amarinbooks.com   @amarinbooks Sophia Publishing

Copyright © 2020 by Barack Obama. All rights reserved.

This translation published by arrangement with Crown, an imprint of Random House, a division of Penguin Random House LLC

This book is published through an arrangement with Bridge Communications Co., Ltd., e-mail: rights@bridgecomth.com

สงวนลิขสิทธิ์หนังสือเล่มนี้ตามพระราชบัญญัติ (ฉบับเพิ่มเติม) พ.ศ. 2558

ห้ามคัดลอกเนื้อหา ภาพประกอบ รวมทั้งดัดแปลงเป็นแถบบันทึกเสียง ตลับวีดิทัศน์ หรือเผยแพร่ด้วยรูปแบบและวิธีการอื่นใดก่อนได้รับอนุญาต

พิมพ์ครั้งแรก พฤศจิกายน 2565

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของศูนย์ข้อมูลอมรินทร์

โอบาма, บาร์ค.

A Promised Land / บาร์ค โอบามา; เขียน; นุชนาฏ เนตรประเสริฐศรี; แปล จาก A Promised Land.— กรุงเทพฯ: ไซเพีย อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง, 2565.

(16), 912 หน้า: ภาพประกอบ (สี).

1. บาร์ค โอบามา. 2. ประธานาธิบดี -- สหรัฐอเมริกา -- ชีวิตประวัติ. I. นุชนาฏ เนตรประเสริฐศรี, ผู้แปล. II. ชื่อเรื่อง.

923.173 อ9อ6

DDC 923.173

ISBN 978-616-18-6251-1

เจ้าของ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

กรรมการผู้อำนวยการใหญ่ ระริน อุทกะพันธุ์ บัญจรุ่งโรจน์ • กรรมการผู้จัดการ อุษณีย์ วิรัตกพันธ์

ที่ปรึกษากิจการงานสำนักพิมพ์ในเครือ อองอาจ จิระธร • บรรณาธิการผู้อำนวยการ สิริกานต์ ผลงาม

บรรณาธิการบริหาร วรวิษฐา กาลมเกษตร์ • บรรณาธิการ ชมพูนุท ตีประวีต

ผู้จัดการฝ่ายการผลิต อมรลักษ์ณธ์ เขยกลิ่น • ศิลปกรรม เกติพิบูล โหมตตาด

คอมพิวเตอร์ สุภรณ์ พรหมหงษ์, จิรณีย์ คำจันทร์

พิสูจน์อักษร สุนทรีย์ ไกรวิจิตร, ส่องมา ภักตร์วิสัย, ณัฐภรณ์ รัตนสถิตกุล

ฝ่ายการตลาด กุลพัฒน์ บัวลชะอ

แยกสีและพิมพ์ที่

สายธุรกิจโรงพิมพ์ บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

376 ถนนชัยพฤกษ์ (บรมราชชนนี) เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ 10170

โทรศัพท์ 0-2422-9000, 0-2882-1010

จัดจำหน่ายโดย

บริษัทอมรินทร์บุ๊กเซ็นเตอร์ จำกัด

108 หมู่ที่ 2 ถนนบางกรวย-จางถนนม ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอบางกรวย จังหวัดนครปฐม 11130

โทรศัพท์ 0-2423-9999 www.naiin.com

ราคา 795 บาท

สนใจสั่งซื้อหนังสือจำนวนมาก โปรดติดต่อ โทร. 08-4438-0313 และ 0-2423-9999 ต่อ 6529, 6530, 6532

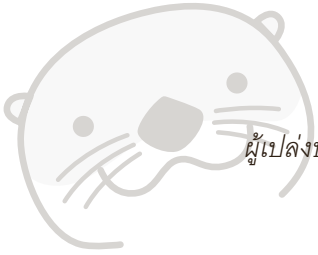
หากผู้อ่านพบหนังสือเล่มใดมีหน้ากระดาษขยับ หน้าขาดหาย หน้าว่าง สีหมึกจางอย่างเห็นได้ชัด อันเนื่องมาจากการพิมพ์ไม่ได้มาตรฐาน หรือการเข้าเล่มไม่สมบูรณ์ที่ส่งผลกระทบต่อการใช้งาน สามารถเปลี่ยนเป็นเล่มใหม่ได้ โดยแจ้งรายละเอียดมาที่ amarinbooks หรืออีเมล amarinbooksclubfan@amarin.co.th

แด่มิเชลล์
ที่รักและคู่ชีวิตของผม

และ

มาเลียกับซาซา

ผู้เปล่งประกายแสงให้ทุกอย่างสว่างสดใส

ทดลองอ่าน

คำนำสำนักพิมพ์

ยากนักที่จะบรรยายได้ตรงใจว่าหนังสือเล่มนี้มีคุณค่าอย่างไรและเพียงไร
จริงอยู่ นี่คือนันทิกความทรงจำอันหมัดจดของชายผิวดำจากชนชั้นกลาง
คนหนึ่ง ซึ่งได้ขึ้นสู่ตำแหน่งผู้นำสูงสุดของประเทศที่ทรงอำนาจที่สุด แม้จะ
ถูกสันคลอนไปบ้าง แต่สหรัฐอเมริกาในวันนั้นจนถึงวันนี้ ยังคงมีขนาดเศรษฐกิจ
สังคม วัฒนธรรม และการเมือง ส่งอิทธิพลกระทบถึงประเทศอื่นทั่วโลก
คุณจะได้เห็นความเชื่อมโยงในประเด็นนี้อย่างชัดเจนในเล่ม และจะตระหนัก
ถึงจุดยุทธศาสตร์อันเปราะบาง ล่อแหลม คล้ายถูกสาปของอเมริกาเช่นกัน

จริงอยู่ คุณจะได้อ่านเหตุการณ์สำคัญนักหนาในประวัติศาสตร์ช่วงที่
บาร์ค โอบามา ปกครองประเทศ คุณจะติดตามเขาเข้าไปในเดอะบีสต์
ลิมุซีนที่มีความปลอดภัยสูงที่สุดในโลก ซึ่งเป็นรถประจำตำแหน่งประธานาธิบดี
สหรัฐฯ คุณจะได้นั่งทำงานกับเขาที่โต๊ะเรโซลูตที่แกะสลักจากไม้ของเรือหลวง
เรโซลูต ของขวัญจากพระนางเจ้าวิกตอเรีย คุณจะเดินทางด้วยแอร์ฟอร์ซ
วันอันสง่างาม ไปเยือนดินแดนแปลกหน้าในฐานะผู้นำคนสำคัญที่สุดของ
รัฐนั้น ได้ฟังวลาดีมีร์ ปูติน ระบายความอัดอั้นตันใจ ได้เล่นเอาเถิดกับ
นายกรัฐมนตรีจีนที่หลบหน้าเขาไปทั่วอาคารในงานประชุมสภาพภูมิอากาศ
โลก ได้สัมผัสความชื่นชมอย่างจริงใจที่ทำให้โอบามาโค้งคำนับจนแทบจะ
ขนานพัน เพื่อถวายเป็นความเคารพแก่จักรพรรดิและจักรพรรดินีร่างเล็ก ๆ แห่ง
ญี่ปุ่น ก่อนจะกลับมาสืบเสาะหาที่มาในประเทศตัวเองที่ไว้วางใจว่าทำไม่ต้อง
นอนน้อยให้อดีตศัตรูขนาดนั้น คุณจะพบว่าเบื้องหลังพิธีการต้อนรับอย่าง
ทรงเกียรติและถ้อยทักทายไร้สาระ ฉากหลังหลายประเทศก็ล้วนมีเลศนัย

มีวาระซ่อนเร้นเป็นของตน คุณจะได้ตามเขาไปรับรางวัลโนเบลสันติภาพ
ที่เขาอ้างในความคู่ควรของตัวเอง และแน่นอน คุณจะไปตามติดเขาเข้าไป
ในห้องสถานการณ์เพื่อร่วมลึ้นกับปฏิบัติการล่าบิน ลาดิน

จริงอยู่ คุณจะได้พบความหรรษาฟูฟ่ายทุกรูปแบบของผู้นำสหรัฐฯ
ขณะเดียวกัน คุณก็จะได้รับรู้ความรันทออย่างถึงแก่นของภาวะที่มีอำนาจ
ล้นฟ้าแต่ทำอะไรแทบไม่ได้เลย ซึ่งโอบามาต้องเผชิญความย้อนแย้งเจ็บปวด
นั้นทุกวันในฐานะประธานาธิบดี เราอาจเรียกสิ่งนั้นได้ง่ายๆว่า “การเมือง”
ซึ่งพรรคฝ่ายตรงข้ามจะทำทุกอย่างที่จะโค่นทุกสิ่งที่คุณทำ ทั้งในกติกาและ
นอกกติกา แม้มันจะหมายถึงการปิดตายหนทางที่จะช่วยปากท้องประชาชน
นับล้านๆ คนก็ตาม จริงอยู่ เล่มนี้สอดแทรกชั้นเชิงทางการเมืองอันแพรวพราว
ของอเมริกา ที่จะช่วยให้คุณสะท้อนการเมืองประเทศเราได้ไม่ต่างกัน

แต่เหนืออื่นใด นี่คือเรื่องราวของ “แบร์รี” เด็กชายช่างฝันคนเดิมที่เคย
โตคลื่นอยู่ที่ฮาวาย คนที่ติดคุณยายแจ อ่านหนังสือปรัชญาเป็นตั้งเพื่อหวัง
จะจีบสาวและเปลี่ยนโลก จนเมื่อถึงวันที่เขามีโอกาสได้ทำจริง เขาก็พบ
มากกว่าหนึ่งครั้งว่าโลกดูราวไม่ต้องการให้เขาเปลี่ยน ผู้คนไม่ต้องการจะเลิก
เกลียดชังและแบ่งแยก สงครามไม่ต้องการจะยุติ มากกว่าหนึ่งครั้งที่เขาพบ
ตัวเองกลายเป็นตัวตลกอยู่บนเก้าอี้ประธานาธิบดี หากแต่ชัยชนะเดียวที่
แน่แท้และบริสุทธิ์อยู่เสมอก็คือ เด็กชายแบร์รียังคงฝัน ยังคงเชื่อมั่นใน
คำสัญญาของผู้มาก่อน ดินแดนนั้นมียู่จริง และเราจะไปถึง

หนังสือเล่มนี้คือคำสัญญาอันแข็งแกร่งและอ่อนเยาว์ของเด็กชายคนนั้น

Sophia

สารบัญ

บทนำ	(11)
ตอนหนึ่ง เดิมพัน	1
ตอนสอง เราทำได้	103
ตอนสาม พบ	267
ตอนสี่ ผู้ตาย	431
ตอนห้า โลกอย่างที่เป็น	557
ตอนหก ติดอยู่ในถัง	671
ตอนเจ็ด ไต่เส้นลวด	805
คำขอบคุณ	908

โอ, โบายบินมิรู้เหนื่อย,
โบายบินมิรู้หน่าย,
โบายบินมิรู้ล้า,
มีการประชุมกลางแจ้งครั้งใหญ่ ในดินแดนแห่งสัญญา

— จากบทสวดของคนอเมริกัน - แอฟริกัน

อย่ายอมให้พลังถดถอย
เราได้ข้ามผ่านมา
ถึงสถานอันไร้ที่สิ้นสุด

— จากบทกวี “Kitty Hawk” โดยโรเบิร์ต ฟรอสต์

ທດສະຍອຳນ

อย่างแรกที่สำคัญที่สุดคือ ผมตั้งใจจะวาดภาพให้เห็นช่วงเวลาในการดำรงตำแหน่งของผมอย่างชัดเจน ไม่เพียงบันทึกเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ครั้งสำคัญที่เกิดขึ้นยามที่ผมบริหารบ้านเมือง ตลอดจนบุคคลสำคัญที่ผมได้ข้องแวะเท่านั้น แต่ยังบันทึกกระแสความขัดแย้งบางอย่างทางการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ซึ่งประกอบเป็นอุปสรรคท้าทายการบริหารงานของผม รวมถึงทางเลือกที่ผมและทีมงานแก้ไขตอบโต้ ตรงไหนที่พอเป็นไปได้ ผมก็อยากเขียนให้ผู้อ่านได้เข้าใจว่าชีวิตการเป็นประธานาธิบดีสหรัฐฯ นั้นเป็นอย่างไร ผมอยากชักม่านออกสักนิด เผชิญความจริงเตือนใจผู้คนว่า แม้จะดูหรรษาทรงอำนาจยิ่งใหญ่ ตำแหน่งประธานาธิบดีก็เป็นเพียงงานอย่างหนึ่ง และรัฐบาลกลางของเราก็ประกอบด้วยผู้คนที่ทำอาชีพการงานเหมือนๆ กับกิจการงานอื่น แต่ละวันหญิงชายผู้ทำงานอยู่ในทำเนียบขาวต่างพบพานความพอใจ ความผิดหวัง มีเรื่องกระทบกระทั่ง เรื่องพลาคให้ประสาทเสีย และได้รับชัยชนะเล็กๆ เช่นเดียวกับเพื่อนร่วมชาติทั้งหลาย สุดท้ายผมอยากบอกเล่าเรื่องราวที่ค่อนข้างเป็นส่วนตัว ซึ่งอาจดลบันดาลใจให้คนหนุ่มสาวคิดถึงชีวิตที่อุทิศให้การทำงานเพื่อสาธารณประโยชน์ ผมอยากเล่าว่าจริงๆ แล้วผมเริ่มต้นอาชีพงานการเมืองของผมจากการแสวงหาพื้นที่ที่เย็นที่เหมาะกับตัวเอง ที่ไหนสักแห่งที่จะอธิบายความแตกต่างของเชื้อชาติต่างๆ ที่สืบทอดปนเปกันอยู่ในตัวผม ผมอยากเล่าว่าเป็นเพราะผมตั้งความหวังไว้สูงลิบถึงบางสิ่งที่ยิ่งใหญ่กว่าตัวเอง ผมจึงสามารถตั้งหลักสร้างชุมชนของตนและสร้างเป้าหมายในชีวิตได้

ผมคาดว่าตัวเองคงเขียนทั้งหมดนั้นได้ในความยาวสักห้าร้อยหน้า คาดว่าสักปีหนึ่งก็คงเสร็จ

แต่ข้อสารภาพว่ากระบวนการเขียนไม่ได้เป็นไปตามที่วางแผนเลยถึงผมตั้งใจเต็มที่แล้ว แต่เนื้อหาในหนังสือกลับยืดยาวขยายวงกว้างไปทุกที เป็นเหตุให้สุดท้ายผมต้องตัดสินใจพิมพ์แยกเป็นสองเล่ม ผมจำใจยอมรับว่าคนเขียนเก่งๆ คงสามารถเขียนเรื่องเดียวกันนี้ได้สั้นกระชับกว่ามาก (พูดก็พูดเถอะ ออฟฟิศผมในทำเนียบขาวก็อยู่ติดกับห้องนอนลิงคอล์น ซึ่งมีสุนทรพจน์เกตตีส์เบิร์กพร้อมลายเซ็นความยาว 272 คำ จัดแสดงอยู่ใน

ตุ้กระจก) แต่เวลานั่งลงเขียนแต่ละครั้ง ไม่ว่าจะเป็นการเขียนบรรยาย ช่วงแรก ๆ ที่ผมหาเสียง หรือเรื่องที่รัฐบาลผมรับมือวิกฤติการเงิน หรือการ เจรจาดตาวุฒินิวเคลียร์กับรัสเซีย หรืออธิบายแรงกดดันอันนำไปสู่การ ลุกฮือปฏิวัติที่เรียกว่าอาหรับสปริง สมองผมไม่ยอมเล่าเรื่องแบบเรียงตาม ลำดับเวลา แต่มันมักอยากแทรกบริบทที่ขยายความการตัดสินใจของผม และคนอื่น ๆ และผมก็ไม่อยากใส่ภูมิหลังพวกนั้นแทรกเป็นเชิงอรรถหรือ อ้างอิงท้ายเล่ม (ผมเกลียดเชิงอรรถและอ้างอิงท้ายเล่มครับ) ผมพบว่า ผมไม่อาจอธิบายแรงจูงใจของตัวเองได้ด้วยการอ้างอิงข้อมูลเศรษฐกิจ เป็นปึก ๆ หรือย้อนทวนการบรรยายสรุปอันแสนน่าเบื่อในห้องทำงานรูปไข่ เพราะแรงจูงใจเหล่านั้นของผมหล่อหลอมมาจากถ้อยสนทนากับคนแปลกหน้า ระหว่างเดินสายหาเสียง ระหว่างเยี่ยมเยียนคนเจ็บในโรงพยาบาลทหาร หรือจากบทเรียนวัยเยาว์ที่แม่เคยสอน ความทรงจำของผมชอบโยน รายละเอียดดึ๋งด่าพวกนี้สอดแทรกเข้ามาอยู่เรื่อย (เช่น การพยายามหา ทำเลแอบสูบบุหรี่ตอนค่ำ หรือเรื่องที่ทีมงานกับผมหัวเราะเฮฮากันตอน เล่นไพ่บนเครื่องแอร์ฟอร์ซวัน) รายละเอียดเหล่านี้ถ่ายทอดประสบการณ์จริง ของผมในช่วงแปดปีที่อยู่ในทำเนียบขาว ได้มีชีวิตชีวาอย่างที่บันทึกสาธารณะ ไม่อาจทำได้

นอกจากความพยายามจะเรียบเรียงเป็นถ้อยคำแล้ว สิ่งที่ผมไม่คาดคิด เท่าไหร่คือ สภาพเหตุการณ์ในช่วงสามปีครึ่งหลังจากนั่งเครื่องแอร์ฟอร์ซวัน ครั้งสุดท้ายนั้น ขณะผมนั่งเขียนอยู่ตอนนี้ อเมริกายังคงถูกรุมเร้าด้วยวิกฤติ โรคภัยที่ระบาดไปทั่วโลก และวิกฤติเศรษฐกิจที่มาพร้อมกัน คนอเมริกัน เสียชีวิตไปแล้วกว่า 178,000 คน ธุรกิจปิดตัว คนตกงานหลายล้านคน ผู้คน ทุกอาชีพทั่วประเทศหลังไหลลงถนนเพื่อประท้วงกรณีชายและหญิงผิวดำ ไร้อาวุธต้องจับชีวิตด้วยน้ำมือตำรวจ ไม่แน่ว่าปัญหาน่าหนักใจที่สุดของเรา คือเรื่องที่ประชาธิปไตยของเราดูชวนเซ จวนเจียนจะเป็นวิกฤติเต็มที่ รากเหง้า ของมันมาจากการต่อสู้ดั้งเดิมระหว่างสองทัศนคติที่คิดเห็นตรงข้ามกันว่า อเมริกาเป็นอย่างไร และควรจะเป็นอย่างไรในอนาคต เป็นวิกฤติซึ่งทำให้ แวดวงการเมืองแตกแยก ชุ่ยเคือง ไม่ไว้ใจกัน และแตกร้างลูกกลมไปถึง

การฝ่าฝืนบรรทัดฐานเดิมของสถาบัน ละเมิดหลักการคุ้มครองในกระบวนการล้มเลิกวิสัยการยึดมั่นในความจริงพื้นฐาน ซึ่งครั้งหนึ่งทั้งพรรคีร์พับลิกันและเดโมแครตเคยถือปฏิบัติกันเป็นเรื่องปกติ

แน่นอน การต่อสู้เช่นนี้ไม่ใช่เรื่องใหม่ ในหลายแง่มุม สิ่งเหล่านี้เป็นนิยามประสบการณ์ของชาวอเมริกันเรื่อยมา แผงผังอยู่ในคำแถลงก่อตั้งประเทศซึ่งประกาศว่าทุกคนเท่าเทียมกัน แต่กลับถือว่าทาสมีค่าเพียงสามส่วนห้าของอิสรชน มันแสดงออกมาในความคิดเห็นของศาลยุคแรกๆ เมื่อหัวหน้าผู้พิพากษาศาลสูงสุดชี้แจงกับชนพื้นเมืองอเมริกันอย่างตื้อๆ ว่าเผ่าพวกเขาไม่มีสิทธิ์เป็นเจ้าของที่ดิน เนื่องจากศาลของฝ่ายผู้ชนะไม่อาจยอมรับคำอ้างสิทธิ์อันชอบธรรมของฝ่ายผู้พ่ายแพ้ นี่เป็นการต่อสู้แบบที่เคยรบกันในสมรภูมิเมืองเกตตีส์เบิร์กและเมืองอัปโปแมตท็อกซ์ รวมถึงในห้องประชุมสภาคองเกรส บนสะพานเมืองเซลมา ในสวนองุ่นแห่งแคลิฟอร์เนีย และตามท้องถนนเมืองนิวยอร์ก ผู้ร่วมสู้รบคือเหล่าทหารหาญ แต่บ่อยยิ่งกว่าคือผู้จัดตั้งสหภาพแรงงาน ผู้คนที่เรียกร้องสิทธิ์เลือกตั้งพนักงานยกกระเป๋าของโรงแรม บรรดาผู้นำนักศึกษา ผู้อพยพหลายระลอก และนักเคลื่อนไหวเพื่อความหลากหลายทางเพศ ซึ่งไม่มีอาวุธอื่นใดนอกจากป้ายประท้วง โบปลิว หรือรองเท้าที่ใส่เดินขบวน หัวใจสำคัญของ การต่อสู้ซึ่งดำเนินมาแสนยี่ดียว คือคำถามง่าย ๆ ว่า เราอยากให้อเมริกาเป็นไปตามอุดมคติที่เราวางไว้จริงหรือเปล่า หากตั้งใจจริงเช่นนั้น เราเชื่อจริงหรือเปล่าว่าแนวคิดเรื่องการปกครองตัวเอง เสรีภาพส่วนบุคคล รวมถึงความเสมอภาคด้านโอกาสและด้านกฎหมาย คือสิ่งที่เราต้องใช้กับทุกคนโดยถ้วนหน้ากัน? หรือในทางปฏิบัติ เราสงวนสิ่งเหล่านั้นเอาไว้สำหรับอภิสิทธิ์ชนส่วนน้อย?

ผมตระหนักดีว่ามีหลายคนเชื่อว่าถึงเวลาแล้วที่ต้องละทิ้งอุดมการณ์โลกสวยพวกนั้น และเชื่อว่าต้องย้อนไปสำรวจตรวจสอบอดีตของอเมริกา แต่ข้าเลื่องดูवादหัวขาวทุกวันนั้นก็เห็นแล้วว่าอุดมคติของประเทศไม่สำคัญเท่าการเอาชนะคะคาน ระบบแบ่งชนชั้นตามชาติพันธุ์ และลัทธิทุนนิยมที่ละโมบอยู่เสมอ การเสแสร้งบอกว่ามันไม่จริงก็เท่ากับสมรู้ร่วมคิด

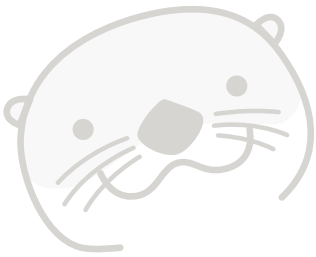
ในเกมที่ถูกชักใยมาแต่ต้น ขอสารภาพว่าระหว่างนั่งเขียนหนังสือเล่มนี้หลายครั้งที่ผมย้อนนึกถึงตอนทำหน้าที่ประธานาธิบดีและสารพัดสิ่งที่เกิดขึ้น ผมต้องถามตัวเองว่าผมใส่อารมณ์มากเกินไปหรือเปล่าในการเขียนอย่างที่คุณคิดที่เห็นจริง ๆ หรือผมระวังคำพูดหรือการกระทำเกินไปไหม แต่ผมก็หวังว่าการยึดหลักการของลิ่งคอล์นที่เชื่อว่าเราต่างมีเหตุผลฝ่ายดีในตัวเอง จะทำให้ผมมีโอกาสมากกว่าที่จะนำพาพวกเราสู่อเมริกาที่เราเคยสัญญากันไว้

ผมก็ไม่รู้เหมือนกันครับ ที่บอกได้เต็มปากคือ ผมยังไม่พร้อมจะทิ้งความเป็นไปได้ของอเมริกาแบบนั้น ไม่ใช่เพียงเพื่อประโยชน์ของคนอเมริกันรุ่นต่อไป แต่เพื่อมนุษยชาติทั้งหลายด้วย เพราะผมเชื่อแน่ว่าโรคระบาดที่เราฟันฝ่าอยู่ขณะนี้ เป็นเพียงลูกชดเล็กน้อย ซึ่งเผยให้เห็นถึงการก้าวเดินอย่างไม่หยุดยั้งสู่โลกที่เชื่อมประสานกัน โลกซึ่งผู้คนและวัฒนธรรมจำต้องปะทะกัน โลกเช่นนั้นประกอบด้วยห่วงโซ่อุปทานระดับโลก การถ่ายโอนทุนได้ในพริบตา โลกแห่งโซเชียลมีเดีย เครือข่ายก่อการร้ายข้ามชาติ วิกฤติสภาพภูมิอากาศ ผู้อพยพจำนวนมาก และปัญหาที่ซับซ้อนขึ้นทุกขณะ แต่เราจะเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน ร่วมมือซึ่งกันและกัน เคารพศักดิ์ศรีผู้อื่น หาไม่แล้วเราก็จะพาดันดับสูญ ทั้งโลกจึงจับตามองอเมริกา มหาอำนาจหนึ่งเดียวในประวัติศาสตร์ที่ประกอบด้วยผู้คนจากทั่วทุกมุมโลก รวมไว้ซึ่งทุกเชื้อชาติ ทุกความเชื่อ ทุกวิถีวัฒนธรรม พวกเขากำลังจับตาผลการทดลองใช้งานประชาธิปไตยของเรา ดูว่าเราจะทำสิ่งซึ่งไม่มีชาติใดเคยทำได้หรือเปล่า ดูว่าเราจะดำรงตนตามคุณค่าที่เรายึดถือหรือไม่

คำวินิจฉัยยังไม่สิ้นสุด ขณะหนังสือเล่มแรกนี้ตีพิมพ์ สหรัฐฯ กำลังจัดเลือกตั้งใหญ่ ผมเชื่อว่าเดิมพันครั้งนี้สูงลิ่ว แต่ผมก็รู้เช่นกันว่าการเลือกตั้งแค่ครั้งเดียวไม่ทำให้ทุกปัญหาจบสิ้น ถ้าผมจะยังคงมีหวังก็เป็นเพราะผมเรียนรู้ที่จะฝากความเชื่อมั่นไว้กับเพื่อนร่วมชาติ โดยเฉพาะกับคนรุ่นต่อไป ซึ่งดูคุ่นชินอย่างเป็นธรรมชาติกับหลักการที่ว่าทุกคนเท่าเทียมกัน พวกเขาแน่นอนที่จะทำให้หลักการต่างๆ ที่พ่อแม่อุจอาจารย์

พร่ำสอนกลายเป็นจริง ขณะที่คนสอนเองอาจไม่เคยเชื่อมั่นเลย ผมเขียนหนังสือเล่มนี้เพื่อคนหนุ่มสาวเหล่านั้น เป็นคำเชิญชวนให้มาช่วยกันสร้างโลกใหม่ ด้วยความเพียร ความทุ่มเท ความมุ่งมั่น และใส่จินตนาการลงไปให้มากหน่อย เราจะสร้างอเมริกาที่สอดคล้องกับคุณความดีในตัวเราได้ ในท้ายที่สุด

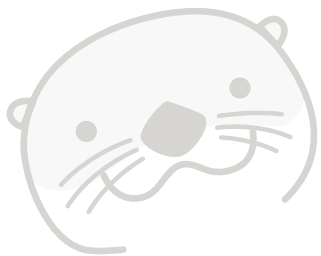
สิงหาคม 2020

ทดลองอ่าน

ตอนหนึ่ง

เดิมพัน

ทดลองอ่าน

บทที่ 1

1 ในบรรดาข้อหับน้อยใหญ่ และจุดเด่นทั้งหลายที่ประกอบขึ้นเป็น
ทำเนียบขาวและบริเวณโดยรอบ ผมชอบแนวระเบียงทางเดินฝั่งตะวันตก
มากที่สุด

ตลอดแปดปี ทางเดินช่วงนั้นวางกรอบเวลาแต่ละวันของผม เป็นการ
เดินเท่านั้นนอกอาคารแค่นาทีเดียวจากบ้านไปกลับห้องทำงาน ยามเช้าใน
แต่ละวันผมจะรับลมหนาววูบแรกหรือไออุ่นฤดูร้อนที่ตรงนั้น เป็นที่ซึ่งผม
รวบรวมความคิด ได้เรียงรายการประชุมในวันนั้น ตระเตรียมเหตุผลตอบ
ข้อสงสัยสมาชิกวุฒิสภา หรือประชาชนที่กำลังวิตกกังวล เตรียมตัวให้พร้อม
จะตัดสินใจเรื่องนี้หรือรับมือวิกฤติเรื่องนั้นที่ยืดเยื้อเกินจำเป็น

ในทำเนียบขาวยุคแรก ๆ ห้องทำงานฝ่ายบริหารกับที่พำนักของ
ครอบครัวหมายเลขหนึ่งรวมอยู่ใต้หลังคาเดียวกัน แนวระเบียงทางตะวันตก
ใช้เป็นแคทางเดินไปคอกม้า แต่เมื่อเท็ดดี โรสเวลต์ เข้ามารับตำแหน่ง เขา
ตัดสินใจว่าอาคารแคหลังเดียวไม่พอจะรองรับที่มงานสมัยใหม่ ลูก ๆ วัยชน
หกคน และสุขภาพจิตของตัวเอง จึงสั่งให้สร้างส่วนขยายซึ่งต่อมาเรียกว่า
ปีกตะวันตกและห้องทำงานรูปไข่ (Oval Office) เมื่อผ่านไปหลายสิบปี
มีประธานาธิบดีต่อมาอีกหลายคน ลักษณะแนวทางเดินนี้ก็ยังเป็นเช่นใน
ปัจจุบัน คือมีส่วนกุหลาบขนานทางเหนือและตะวันตก กำแพงด้านเหนือ
หนาที่บั่นเสียง ไม่ประดับตกแต่งอะไร เว้นติดหน้าต่างครึ่งวงกลมทรงสูง
เสาสีขาวโอ้อวดด้านตะวันตกเรียงราย คล้ายกองเกียรติยศคอยรับประกันว่า
เดินทางนี้ปลอดภัย

ปกติผมเดินช้า มิเชลล์ชอบล้อว่าเดินแบบคนฮาวาย บางครั้งด้วยน้ำเสียงสื่อว่าแอบรำคาญ แต่บนทางเดินสั้นๆ นี้ผมเดินอีกแบบ ใจนึกถึงประวัติศาสตร์ซึ่งถูกสร้างขึ้นที่นั่นและบรรดาผู้ดำรงตำแหน่งนี้ก่อนหน้าผมก้าวของผมยาวขึ้นและไวขึ้นเล็กน้อย เสียงฝีเท้าของเจ้าหน้าที่อารักขาซึ่งเดินตามผมมาไม่ห่างสะท้อนรับเสียงเท้าผมกระทบพื้นหิน เมื่อถึงแนวลาดตรงสุดทางเดินนั้น (ซึ่ง FDR หรืออดีตประธานาธิบดีแฟรงกลิน ดีโรสเวลต์ กับเก้าอี้ล้อเข็นของเขาทิ้งไว้เป็นมรดก ผมนึกภาพเขายิ้มคางยื่นฟันขบกล้องสูบยาแน่นขณะเกร็งแขนเข็นรถขึ้นบนทางลาด) ผมจะโบกมือให้ยามในเครื่องแบบตรงด้านในบานประตูกระจก บางที่ยามตรงนั้นก็คอยกันกลุ่มผู้มาเยี่ยมชมซึ่งทำท่าประหลาดใจ ถ้าหากมีเวลาผมจะจับมือทักทายพลางถามว่ามาจากที่ไหนกันบ้าง แต่ปกติผมแค่เลียวซ้ายเลียบผนังด้านนอกของห้องประชุมคณะรัฐมนตรี (Cabinet Room) แล้วเดินเข้าประตูด้านข้างห้องทำงานรูปไข่ ทักทายต้นห้อง หยิบกำหนดการประจำวันพร้อมซาร์วันด้วยหนึ่ง แล้วเริ่มต้นภารกิจของวันนี้

หลายครั้งในสัปดาห์ผมจะเดินออกนอกแวนรเบียงนั้นไปหาคนดูแลสวนซึ่งทำงานกันอยู่ในสวนกุหลาบ ทั้งหมดเป็นลูกจ้างของกรมอุทยานแห่งชาติ โดยมากเป็นผู้ชายสูงวัยสวมเครื่องแบบสีเขียววกก็ บางทีก็ใส่หมวกใบหลวมกันแดดหรือเสื้อคลุมหนาเตอะกันหนาว ถ้าไม่รีบร้อนผมอาจแวะทักทายชื่นชมแปลงดอกไม้ที่ปลูกใหม่หรือไต่ถามความเสียหายหลังพายุกระหน่ำเมื่อคืนก่อนซึ่งพวกเขาก็จะอธิบายงานของตนด้วยความภูมิใจเล็ก ๆ พวกเขาเป็นคนไม่ค่อยพูด แม้กระทั่งในหมู่พวกเดียวกันเองก็มักบอกล่าวักันด้วยการนุ้ยบักพักพืดต่างคนต่างจดจ่อกับงานที่ทำ แต่ทั้งหมดเคลื่อนไหวอย่างสอดประสานอย่างน่าชม หนึ่งในคนที่สูงวัยที่สุดชื่อเอ็ด โทมัส ชายผิวดำร่างผอมสูงแก้มตอบทำงานที่ท่าเทียบขาวมาสี่สิบปีแล้ว ครั้งแรกที่พบกับเขาล้วงผ้าในกระเป๋าลังมาเช็ดมือให้หายเปื้อนเศษดินก่อนจับมือกับผม มือของเขามีเส้นเลือดปูดโปนเหมือนรากไม้ใหญ่ ห่อหุ้มมือผมมิดชิด ผมถามเขาว่าตั้งใจอยู่ที่ท่าเทียบขาวอีกนานแค่ไหนก่อนจะเกษียณจากงานนี้

“ไม่รู้สิครับ ท่านประธานาธิบดี” เขาตอบ “ผมชอบทำงาน ช็อคกัจะ

ไม่ค่อยดีแล้ว แต่ผมว่าคงอยู่นานเท่ากับที่ท่านอยู่ จะได้แน่ใจว่าสวนดูดี”

โอ สวนนั้นช่างดูดีเหลือเกิน! แต่ละมุมมีแมกโนเลียยืนต้นแผ่ร่มเงาไม้พุ่มชุ่มเขียวขจี แอปเปิลจี๊ดตัดแต่งทรงพุ่มงามตา ส่วนบรรดาไม้ดอกที่เลี้ยงไว้ในเรือนกระจกห่างไปไม่กี่ไมล์ก็คอยอวดสีล้วนกันไม่ขาด ทั้งแดงเหลืองชมพูและม่วง ฤดูใบไม้ผลิทิวลิปชูช่อดอกตื่นเอนดอกหาแสงอาทิตย์ ฤดูร้อนดอกลาเวนเดอร์หันรับแดด แล้วยังมีดอกเจอราเนียม ดอกลิลลี่ ส่วนฤดูใบไม้ร่วงมีดอกเบญจมาศ ดอกเดซี่ และดอกไม้ป่า ส่วนกุหลาบนั้นมิให้ชมตลอดส่วนใหญ่สีแดง แต่บางทีก็เห็นสีเหลืองหรือขาว แต่ละดอกแบ่งบานเปล่งปลั่ง

แต่ละครั้งที่เดินตามทางเดินนั้น หรือมองไปจากหน้าต่างห้องทำงานรูปไข่ ผมเห็นผลงานที่เหล่าชายหญิงข้างนอกนั้นบรรจงทำไว้ ชวนให้นึกถึงรูปเขียนเล็กๆ ฝีมือออร์แมน ร็อคเวลล์ ซึ่งผมติดไว้บนผนังข้างๆ ภาพเหมือนจอร์จ วอชิงตัน เหนือรูปปั้นศิระชะของ ดร.คิง รูปวาดนั้นเป็นภาพคนงานในชุดทำงาน เห็นเป็นร่างเล็กๆ หาร่างต่างสีผิว ใช้เชือกห้อยตัวขึ้นไปสูงทาบท้องฟ้าสีสดใสเพื่อขัดเงาเคบไฟในมือเทพีเสรีภาพ ผมว่าคนทำงานที่อยู่ในรูปภาพนั้นและคนที่ดูแลต้นไม้ในสวนเป็นเหมือนเหล่าผู้พิทักษ์ เป็นเหมือนนักบวชผู้สงบเสถียรแห่งนิยายที่เคร่งครัดดีงาม แล้วผมก็บอกตัวเองว่าผมต้องทำงานให้หนักเท่า และเอาใจใส่กับงานของผมให้มากเท่ากับที่คนเหล่านั้นทำงานของตน

วันเวลาผ่านไป การเดินตามทางเดินนั้นค่อยๆ พอกพูนเพิ่มด้วยความทรงจำ ทั้งงานใหญ่ระดับชาติที่ต้องแถลงต่อหน้ากองทัพช่างภาพ งานแถลงข่าวร่วมกับผู้นำต่างชาติ และก็ยังมีความห้วงขณะซึ่งไม่ค่อยมีใครได้เห็น เช่นตอนที่มาเสียดกับซาวาวิงแข่งกันเข้ามาทักทายเมื่อผมแวะไปหาลูกยามบ่าย หรือตอนที่เข้าไปกับเจ้าชั้นนี้ สุนัขของเรากระโดดลุยหิมะ เท้าจมลงไปลึกจนหิมะติดค้างเป็นคราขาวโพลน ตอนที่ปาลูกบอลเล่นกันในวันอากาศสดใสช่วงใบไม้ร่วง หรือตอนที่ปลอบใจผู้ช่วยหลังเขาเจอเรื่องเดือดร้อนเป็นการส่วนตัว

ภาพทำนองนั้นมักแวบผ่านหัว ชัดจังหวะอะไรก็ตามที่สมองผมหมกมุ่นคิดคำนวณ เตือนให้ผมนึกถึงเวลาที่ล่องผ่าน บางทีก็ทำให้ใจผมโหยหา

อยากย้อนเวลากลับไปเริ่มต้นใหม่ ช่วงที่เดินตอนเช้าไม่เป็นแบบนี้หรอก เพราะเวลายามนั้นก็เหมือนลูกศรที่เอาแต่พุ่งทะยานไปข้างหน้า การงานวันนั้น เรียกได้ว่า ผมต้องจดจ่อเฉพาะสิ่งที่ต้องทำเท่านั้น

ทว่าช่วงค่านั้นเป็นอีกแบบ เวลาเดินกลับไปที่พักพร้อมเอกสารอัดแน่น กระเป๋า ผมจะพยายามเดินให้ช้าลง บางที่ถึงกับหยุดเดิน สูดอากาศที่อวลกลิ่นดินหญ้าและเกสรดอกไม้ ฟังเสียงลมพัดเสียงฝนโปรย บางคราวผมจ้องดูลำแสงที่ส่องทาบแนวเสา มองหม้ออาคารทำเนียบขาวอันงามสง่า ประดับธงสูงเด่นสว่างไสวบนหลังคา หรือมองไปยังอนุสาวรีย์วอชิงตันซึ่งตระหง่านทาบท้องฟ้าดำมืดอยู่ไกล ๆ บางครั้งแลเห็นดวงจันทร์ดวงดาวประดับเบื้องบน หรือเห็นแสงเครื่องบินที่แล่นผ่านกะพริบวิบวับ

ในห้วงเวลาแบบนี้ ผมมักพิศวงกับเส้นทางและความนึกคิดประหลาด ซึ่งนำพาผมมาอยู่ตรงนี้

ผมไม่ได้มาจาก ตระกูลนักการเมือง ตายายของผมเป็นคนแถบมิสซิสซิปปี ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นชาวสกอต-ไอริช ทั้งคู่คงจัดเป็นพวกเสรีนิยมโดยเฉพาะ ตามมาตรฐานเมืองแคนซัสยุคเศรษฐกิจตกต่ำสมัยที่ท่านเกิด พวกท่านขยันติดตามข่าวสาร คุณยายผมซึ่งเราเรียกกันว่าหู้ต (ย่อจากคำภาษาฮาวายที่เรียกยายว่าตุต) บอกผมขณะกวาดตาดูพาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์ *ไฮโนลูลู แอดเวอร์ไทเซอร์* ในยามเช้าว่า “มันเป็นส่วนหนึ่งของการเป็นพลเมืองที่รอบรู้จ่ะ” แต่ท่านและคุณตาผมไม่ได้ยึดมั่นลัทธิอุดมการณ์หรือเอนเอียงถือพรรคถือพวกอะไรนอกเหนือไปจากสิ่งที่ท่านเห็นว่าเป็นสามัญสำนึก พวกท่านนึกถึงเรื่องการงานเป็นหลัก คุณยายผมเป็นรองประธานฝ่ายดูแลทรัพย์สินที่ธนาคารท้องถิ่น ส่วนคุณตามีอาชีพขายประกันชีวิต นอกนั้นพวกท่านก็คิดถึงเรื่องการจับจ่ายใช้สอย และหาความเพลิดเพลินเล็กๆ น้อยๆ ให้ชีวิต

ถึงอย่างไรตายายผมก็อยู่เมืองโอฮาโอซึ่งดูไม่ค่อยมีอะไรรีบเร่ง หลังจากอยู่มาแล้วหลายที่ซึ่งแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ทั้งโอคลาโฮมา เท็กซัส และรัฐวอชิงตัน สุดท้ายเมื่อปี 1960 ทั้งคู่ก็ย้ายไปอยู่ฮาวายหลังจากมันได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐแล้วหนึ่งปี คราวนี้ท้องทะเลกว้างใหญ่แยกพวกท่านให้อยู่ห่าง

จากการจลาจลประท้วงและเรื่องวุ่นวายทำนองนั้น เรื่องเดียวที่ผมจำได้ว่า ตอนเด็กๆ เคยได้ยินตាយายพูดถึงการเมืองก็คือเรื่องบาริรมชายหาด คือ นายกรัฐมนตรีของโฮโนลูลูสั่งรื้อฝับริบดของคุณตาเพื่อปรับปรุงส่วนปลายสุดของหาดไวก็กิ

คุณตาไม่เคยอภัยให้เขาเลย

แอนน์ ดันแสม แม่ของผมก็เป็นอีกแบบ เต็มไปด้วยความคิดเห็นอันแรงชัด แม่เป็นลูกโทนของตายาย ท่านชอบถ่มขนบเดิมๆ ในโรงเรียนมัธยมปลาย ชอบอ่านบทกวีสวนกระแสและงานเขียนแนวมนุษยนิยมของฝรั่งเศส เคยขับรถไปเที่ยวแซนแฟรนซิสโกกับเพื่อนหลายวันโดยไม่บอกใครเลย สมัยเด็กๆ ผมฟังแม่เล่าเรื่องการเดินขบวนเรียกร้องสิทธิพลเมือง เล่าว่าทำไมสงครามเวียดนามจึงถือเป็นหายนะที่ถูกชักนำไปผิดทาง เรื่องขบวนการสิทธิสตรี (ท่านเห็นด้วยกับการปรับค่าจ้างให้เท่าผู้ชาย แต่ไม่ค่อยสนเรื่องไม่โกนขนหน้าแข้งตัวเอง) และสงครามขจัดความยากจน ตอนเราย้ายไปอยู่กับพ่อเลี้ยงของผมในอินโดนีเซีย แม่ไม่ลืมอธิบายถึงความผิดพลาดของรัฐบาลที่โกงกิน (“มันก็คือโจรขโมยดี ๆ นี่เองละ แบร์รี่”) แม้จะเห็นอยู่ว่าใครๆ ก็ทำกันทั้งนั้น ต่อมาในช่วงฤดูร้อนที่ผมอายุเต็มสิบสอง ครอบครัวเราตระเวนเที่ยวทั่วสหรัฐอเมริกาหนึ่งเดือน แม่เคยยื่นคำขอให้เราดูการพิจารณาคดีอเวเตอร์เกตกันทุกคืน พร้อมสอดแทรกความเห็นเป็นระยะ (“จะหวังอะไรล่ะจากพวกคลั่งแมกคาร์ที”)

แม่ไม่ได้เพ่งเล็งแต่ชาวพาดหัวเท่านั้น ครั้งหนึ่งเมื่อรู้ว่าผมไปร่วมแก๊งล้อเลียนเด็กนักเรียนคนหนึ่ง แม่ก็สั่งให้ผมนั่งตรงหน้า ริมฝีปากแม่เข้มแน่น แสดงความผิดหวัง

“ลูกรู้มั๊ย แบร์รี่” แม่เอ่ยปาก (ชื่อนี้แม่กับตายายใช้เรียกผมช่วงกำลังโต และมักย่อเหลือแค่ “แบร์”) “โลกนี้มีคนประเภทที่นึกถึงแต่ตัวเอง ไม่สนว่าคนอื่นจะเป็นยังไงตราบใดที่พวกเขาได้สิ่งที่ต้องการ พวกเขาดูถูกคนอื่นเพื่อให้รู้สึกว่าคุณตัวเองสำคัญ

“แล้วก็มีคนประเภทที่ทำตรงข้ามเลย คนที่คอยนึกถึงคนอื่นว่าจะรู้สึกอย่างไร รู้จักระมัดระวังไม่ทำสิ่งที่ทำร้ายจิตใจคนอื่น

“แล้ว” แม่จ้องตามผมตรง ๆ ก่อนถามทิ้งท้าย “ลูกอยากเป็นคนประเภทไหนล่ะ”

ผมนี้กรังเกียดตัวเอง คำถามนั้นคาใจผมเนิ่นนานอย่างที่แม่ตั้งใจให้เป็น

สำหรับแม่ผม โลกเต็มไปด้วยโอกาสให้ได้เรียนรู้เรื่องผิดชอบชั่วดี แต่เท่าที่ผมรู้ แม่ไม่เคยเข้าร่วมมรดกอะไรทางการเมือง ท่านเหมือนกับตายายที่สงสัยในหลักการของแนวคิด ลัทธิ และกฎเกณฑ์ตายตัว จึงเน้นแสดงออกค่านิยมของตัวเองบนเวทีเล็ก ๆ มากกว่า “โลกเราซับซ้อนนะแบร์ นั่นแหละมันถึงได้น่าสนใจ” แม่ตกตะลึงกับสงครามในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ลงท้ายท่านก็ใช้ชีวิตส่วนใหญ่ที่นั่น ซึมซับภาษาและวัฒนธรรม จัดตั้งโครงการเงินกู้รายย่อยสำหรับคนยากจน นานก่อนกระแสเรื่องไม่มีใครเครดิตจะเฟื่องในแวดวงงานพัฒนาทั่วโลก ท่านแข่งการเหยียดชาติพันธุ์จนตัดสินใจแต่งงานกับชายต่างเชื้อชาติ ไม่ใช่แค่ครั้งเดียว แต่สองครั้งด้วยกัน แล้วเผ่าปรนเปรอความรักให้ลูกผิวสีน้ำตาลทั้งคู่อย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย ความขุ่นเคืองต่อแรงบีบคั้นที่สังคมมีต่อผู้หญิงทำให้แม่หย่าร้างกับสามีทั้งสองเมื่อเห็นว่าอีกฝ่ายวางตัวข่มหรือทำตัวน่าผิดหวัง แม่พยายามใช้งานอาชีพที่เลือกแล้วเลี้ยงลูกตามมาตรฐานทำนองคลองธรรมของท่านเองหลัก ๆ ก็คือทำสิ่งใด ๆ ตามที่ท่านพึงใจทำ

ในโลกของแม่ เรื่องส่วนตัวเป็นเรื่องการเมืองชัด ๆ แม้ท่านจะไม่ค่อยได้พูดออกมาตรง ๆ แบบนั้น

ที่เล่ามานี้ไม่ได้แปลว่าแม่เลี้ยงลูกชายแบบไร้จุดมุ่งหมาย ถึงเงินทองจะตึงมือ แม่กับตายายก็ยังอุตสาหะส่งผมเรียนที่ปูนาสู โรงเรียนมัธยมชั้นเยี่ยมของฮาวาย พวกเขาไม่สบายใจเลยถ้าคิดว่าผมจะไม่ได้เข้าเรียนมหาวิทยาลัย แต่คนที่บ้านไม่เคยมีใครนึกหรือกว่าสักวันผมจะรับตำแหน่งกับภาครัฐ หากถามแม่ ท่านอาจคิดว่าสุดท้ายผมคงเป็นผู้บริหารองค์กรการกุศลสักแห่ง อย่างเช่นมูลนิธิฟอร์ด ส่วนตายายก็คงอยากเห็นผมเป็นผู้พิพากษาหรือทนายความเก่ง ๆ เหมือนเพอร์รี เมสัน

“จะได้ใช้ฝีปากคม ๆ ของเขาให้เป็นประโยชน์ไง” แกรมบีว่า

เนื่องจากผมไม่รู้จักพ่อ ท่านจึงไม่ค่อยมีอิทธิพลอะไรในตัวผมนัก ผมพอรู้วาง ๆ ว่าช่วงหนึ่งพ่อทำงานให้รัฐบาลเคนยา และตอนผมสิบขวบท่านเคยเดินทางจากเคนยามาพักอยู่กับเราที่โฮโนลูลูหนึ่งเดือน นั่นเป็นครั้งแรกและครั้งสุดท้ายที่ผมเจอพ่อ หลังจากนั้นผมได้ข่าวพ่อบ้างเป็นครั้งคราวทางจดหมาย เขียนบนกระดาษแอร์เมิลบาง ๆ สีฟ้าที่พับแล้วจำหน้าได้เลย ไม่ต้องใส่ซอง “แม่ของลูกเล่าให้พ่อฟังว่าลูกทำท่าอยากเรียนสถาปัตยกรรม” พ่อเขียนมาในจดหมายฉบับหนึ่ง “พ่อว่าอาชีพนี้เหมาะมาก ทำงานที่ไหน ๆ ก็ได้ที่ทั่วโลก”

ไม่ค่อยมีอะไรให้คุยกันต่อมากนัก

สำหรับโลกภายนอกบ้าน ภาพที่ใคร ๆ เห็นผมในช่วงเป็นวัยรุ่น ไม่ใช่ภาพคนที่มีแววผู้นำ แต่คือภาพเด็กนักเรียนที่ดูเรื่อย ๆ เฉื่อย ๆ ผมหลงใหลบาสเกตบอล แต่มีความสามารถจำกัด ขยับไปงานปาร์ตี้ไม่หยุดหย่อน ผมไม่ได้ทำงานสแกนนักเรียน ไม่ใช่ลูกเสือระดับสูงหรือเด็กฝึกงานที่สำนักงานผู้แทนรัฐสภาท้องถิ่น ช่วงเรียนมัธยมเพื่อน ๆ กับผมคุยกันแต่เรื่องกีฬา สาว ๆ คนตรี และล่องของมีนเมาตามประสา

บ๊อบบี้ ทิตคอมบ์, เกร็ก ออร์ม และไมค์ รามอส เป็นเพื่อนสามคนที่ยังสนิทกับผมมาก ทุกวันนี้เรายังฮาได้เป็นชั่วโมงกับเรื่องที่เคยชวนกันเหลวไหลสมัยวัยรุ่น ระยะเวลาที่ผ่านมาเพื่อนกลุ่มนี้ช่วยผมหาเสียงสุดตัวด้วยใจรัก รักดีชนิดที่ผมจะไม่ลืมบุญคุณเลย เพื่อน ๆ แก่ต่างให้ประวัติส่วนตัวของผมได้คล่องแคล่วไม่แพ้ใครที่เว็บไซต์ข่าว MSNBC เลย

แต่มีบางครั้งระหว่างที่ผมเป็นประธานาธิบดี เช่นหลังจากเพื่อน ๆ ฝ้าดูผมปราศรัยกับคนกลุ่มใหญ่ หรือรับวันทยหัตถ์จากบรรดาทหารเรือหนุ่มที่ทำความเคารพระหว่างผมไปเยือนฐานทัพ สี่ห้าเพื่อน ๆ จะฉายแวววงวงระดับหนึ่ง รวากับพยายามปรับใจให้ยอมรับได้ว่าผู้ชายผมเริ่มหงอกและใส่สูทผูกไทคนนี้ ก็คือคนเดียวกันกับเด็กหนุ่มไม่เป็นได้เป็นพายคนที่เราเขาเคยรู้จัก

หมอนั่นนะนะ? เพื่อน ๆ คงนึกงงในใจ มันเป็นไปได้ยังไงวะ

และถ้าเพื่อนถามผมตรง ๆ ผมก็ไม่แน่ใจเลยว่าตัวเองจะมีคำตอบที่ดีให้

เก่าที่ผมรู้จักคือ สมัยเรียนมัธยมปลาย หลายครั้งผมเริ่มตั้งคำถามเรื่องพ่อที่ไม่อยู่กับเราและสิ่งต่างๆ ที่แม่เลือกทำ ตั้งคำถามว่าผมมาลงเอยอาศัยอยู่ในที่ซึ่งไม่ค่อยมีใครรูปร่างหน้าตาคล้ายกับผมเลยได้อย่างไร คำถามมากมายรวมศูนย์อยู่ที่เรื่องเชื้อชาติ ทำไมคนผิวดำเล่นบาสเกตบอลอาชีพแต่ไม่ได้เป็นโค้ช เพื่อนสาวที่โรงเรียนหมายความว่าอะไรตอนเธอปากว่าเธอไม่ได้นี่กว่าผมเป็นคนดำ แล้วทำไมพวกหนุ่มผิวดำในหนังบู๊จึงเป็นพวกเหวี่ยงมีดสปริงบ้างระห่ำกันทั้งนั้น อาจจะมีชายผิวดำที่ดูน่านับถืออยู่แค่สักคน ซึ่งแน่นอนว่าเป็นแค่เพื่อนร่วมแก๊ง ที่ดูเหมือนสุดท้ายจะโดนฆ่าตายเสมอ

แต่ผมไม่ได้ใส่ใจแค่เรื่องเชื้อชาติ ผมยังสนใจเรื่องชนชั้นด้วย ขณะเติบโตขึ้นในอินโดนีเซีย ผมเห็นช่องว่างที่กว้างกว่าระหว่างชีวิตของคนชั้นสูงร่ำรวยกับคนยากจนจนทั่วไป ผมเริ่มรับรู้ถึงความตึงเครียดระหว่างเผ่าต่างๆ ในประเทศของพ่อผม ความเกลียดชังที่มีอยู่ในหมู่ผู้คน ซึ่งดูผิวเผินก็เหมือนๆ กัน ผมเห็นเต็มตาอยู่ทุกวันว่าชีวิตของตายายเหมือนถูกบีบวงให้คับแคบ ผมเห็นความผิดหวังซึ่งพวกทนายชดเชยด้วยการดิดีตีร้ายและเหล่ายาบางที่ก็ด้วยเครื่องใช้ไฟฟ้าหรือรถยนต์คันใหม่ ผมสังเกตว่าแม่ผมต้องแลกอิสรภาพทางปัญญามาด้วยภาวะขาดเงินทองอยู่เสมอ รวมทั้งปัญหาห่วงวายนส่วนตัวเป็นครั้งคราว แล้วผมก็เริ่มคุ้นกับการแบ่งชนชั้นที่ค่อนข้างโจ่งแจ้งในหมู่เพื่อนนักเรียน ซึ่งส่วนใหญ่ก็วัดกันที่ฐานะการเงินของพ่อแม่ ผมยังมีความจริงไม่น่าพิศมัยซึ่งแตกต่างไปจากที่แม่เคยยืนยัน นั่นคือดูเหมือนพวกที่ชอบรังแกคนอื่น ซีโง และไม้เก่งนั้น ชีวิตมักไปได้สวยทีเดียว ส่วนพวกที่แม่ปลื้มว่าเป็นคนดีน่านับถือ ชีวิตพวกเขากลับดูตกต่ำแย่

ทั้งหมดนี้จุดดึงผมไปหลายทาง รวากับเชื้อสายผสมผสานอันแปลกประหลาดในตัวผม และโลกหลายใบที่ผมเหยียบคร่อมอยู่ ทำให้ผมเป็นคนที่มาจากทุกที่และไม่มีที่ไปที่ไปพร้อมๆ กัน เป็นส่วนประกอบของชิ้นส่วนซึ่งไม่เข้ากัน คล้ายตัวตุ่นปากเปิดหรือสัตว์พิลึกพิสดารบางสายพันธุ์ซึ่งหาได้เฉพาะถิ่นอาศัยอันประหลาด ผมไม่แน่ใจว่าตัวเองเป็นคนของที่ไหนกันแน่ และโดยไม่อาจเข้าใจเต็มที่ว่าทำไมหรืออย่างไร แต่ผมรู้สึกว่าการที่ผมไม่ปะติดปะต่อชีวิตตัวเองให้ได้แล้วยึดสักร่างกันที่มั่นคงเอาไว้ ลงท้ายในแง่พื้นฐาน

ผมอาจจะต้องใช้ชีวิตอย่างโดดเดี่ยว

ผมไม่ได้คุยเรื่องนี้กับใคร ไม่ว่าจะเพื่อนฝูงหรือครอบครัว ผมไม่อยากทำร้ายความรู้สึกพวกเขาหรือต่อต้านอะไรมากไปกว่าที่ทำอยู่แล้ว แต่ผมอาศัยหนังสือเป็นที่หลบภัย ผมได้นิสัยรักการอ่านจากที่แม่ปลูกฝังให้ตั้งแต่วัยเยาว์ ท่านมักทำแบบนั้นทุกทีที่ผมบ่นว่าเบื่อ หรือเมื่อแม่ไม่มีเงินส่งผมเข้าโรงเรียนนานาชาติในอินโดนีเซีย หรือเวลาผมต้องตามแม่ไปที่ทำงานด้วย เพราะแม่ไม่มีพี่เลี้ยงเด็ก

ไปอ่านหนังสือซะ แม่ว่า แล้วมาเล่าให้แม่ฟังนะว่าลูกได้รู้อะไรบ้าง

ช่วงสองสามปี ผมอยู่ฮาวายกับตายาย ขณะที่แม่ยังทำงานอยู่ในอินโดนีเซียและเลี้ยงมายาน้องสาวผมไปด้วย เมื่อไม่มีแม่คอยจ้ำจี้จ้ำไช ผมก็ไม่ขยันเรียนเท่าเดิม เห็นได้จากเกรดของผม จนตอนเรียนอยู่ประมาณเกรดสิบจึงเป็นจุดเปลี่ยน ผมยังจำได้ดีว่าตามตายายไปงานขายสินค้าการกุศลที่โบสถ์เซนต์ทรัลยูเนียนซึ่งอยู่คนละฟากถนนกับอพาร์ทเมนต์เรา ผมเจอฉิ่งหนังสือปกแข็งเก่าๆ ไม่รู้ทำไมผมจึงเริ่มรื้อหรือหยิบหลายเล่มที่ถูกใจหรือชื่อฟังคุ้นๆหู หนังสือของนักเขียนชื่อดังอย่างราล์ฟ เอลลิสัน และแลงสตัน ฮิวส์, โรเบิร์ต เพนน์ วอร์เรน และดอสโตเยฟสกี, ดี. เอช. ลอร์เรนซ์ และ วอลฟ วาลโด อีเมอร์สัน แกรมป์ซึ่งหมายตาชุดไม้กอล์ฟมือสองเอาไว้ดูงๆ เมื่อเห็นผมถือกล่องหนังสือเดินไปหา

“จะเปิดห้องสมุดหรือไง”

คุณยายทำเสียงปรามคุณตา ท่านขึ้นชมที่จู้ๆ ผมเกิดสนใจอ่านวรรณกรรม แต่ก็ไม่วางเน้นความเป็นจริง โดยแนะนำให้ผมตั้งใจทำงานเรียนเสร็จก่อนจะตะลุยอ่าน *Crime and Punishment*

สุดท้ายผมก็อ่านหนังสือพวกนั้นจบทั้งหมด บางทีอ่านตอนดึกหลังกลับจากซ้อมบาสเกตบอลและเล่นกอล์ฟกับเพื่อนฝูง บางทีอ่านตอนบ่ายวันเสาร์หลังไปไต่คลื่นกลับมา นั่งอ่านอยู่คนเดียวในรถเฟอร์รารีนาตาโดโรมๆ ของคุณตา ท่อนล่างพันผ้าเช็ดตัวไว้กันเปาะเป็ยก พออ่านหนังสือชุดแรกเกลี้ยงแล้ว ผมก็ไปหาซื้อเพิ่มจากแหล่งเดิม ที่อ่านๆ ไปส่วนใหญ่ผมเข้าใจแค่เลาๆ ต้องคอยเปิดพจนานุกรมค้นความหมายของคำที่ไม่คุ้น แต่ผม

ไม่ค่อยถนัดเรื่องเสียงอ่าน ตอนอายุยังน้อยผมจึงรู้ความหมายของคำต่างๆ ที่ตัวเองยังออกเสียงไม่เป็น ผมทำไปแบบไม่มีระบบระเบียบหรือจังหวะอะไรเลย เหมือนช่างมือใหม่หัดซ่อมโน่นนี่ในโรงรถที่บ้านพ่อแม่ เก็บหลอดภาพเก่า สลักตาล และสายไฟหลุดหลวมเอาไว้ ไม่รู้หรอกว่าจะใช้ทำอะไรได้บ้าง แต่เชื่อว่ามันคงใช้การได้แน่เมื่อผมหาหนทางของตัวเองเจอ

ความสนใจ ในการอ่านหนังสือของผมคงพออธิบายได้ว่า ทำไมผมจึงไม่เพียงเรียนมัธยมปลายรอด แต่ในปี 1979 ผมยังเข้าเรียนที่ออกซิเดนทัลคอลเลจได้ พร้อมความรู้เรื่องการเมืองเพียงฉาบฉวยแต่ก็พอม่าน และความคิดเห็นห้ามๆ ที่ผมพาล่ามออกไประหว่างคุยกับกลุ่มเพื่อนในหอพักตอนดึก

มองย้อนหลังไปก็ค่อนข้างน่าอายที่ต้องยอมรับว่า ระดับการชวนชวนหาความรู้ใส่ตัวของผมช่วงสองปีแรกที่เรียนที่นั่น คู่ขนานไปกับความสนใจสาวๆ ที่ผมพยายามจีบ เช่น ผมอ่านมาร์กซ์และมาร์คัสเพื่อให้มีเรื่องคุยกับสาวขยาวยสวยและฝึกไฝ่สังคมนิยมที่อยู่หอพักเดียวกันกับผม ศึกษาเรื่องบทกวีอย่างพานอนและเกอร์วินโกลิน บรุกส์ เพื่อเก็บไปไม้กับสาวผิวเนียนที่เรียนเอกสังคมนิยมและไม่เคยเหลียวแลผมเลย อ่านงานฟูโกต์และวูล์ฟเพื่อจะคุยกับสาวไบเซ็กชวลร่างบางที่ชอบแต่งสีดำทั้งตัว ปรากฏว่าการเสแสร้งแก่งหาความรู้แบบนั้นไม่ได้ผลในแง่อุบายจีบสาว ผมพบว่าตัวเองคบสาวๆ หลายคนฉันทันเพื่อนสนิทแท้ๆ มากกว่า

กระนั้นความพยายามอันขลุกขลิกก็บรรลุผลประการหนึ่ง นั่นคือบางอย่างที่คล้ายๆ โลกทัศน์เริ่มผุดขึ้นในความรู้สึกนึกคิดของผม อาจารย์หลายคนสู้ทนนิสัยผมที่ไม่ค่อยตั้งใจเรียนและชอบวางมาดตามประสาเด็กหนุ่มมาคอยช่วยประคับประคองผม แล้วที่ช่วยเหลือผมยิ่งกว่าคือเพื่อนๆ ซึ่งโดยมากเป็นรุ่นพี่ ทั้งเด็กนักเรียนผิวดำจากย่านชุมชนแออัด เด็กผิวขาวจากเมืองเล็กๆ ที่กระเสือกกระสนเข้าเรียนมหาวิทยาลัย เด็กเชื้อสายละตินรุ่นแรกๆ เด็กต่างชาติจากปากีสถานหรืออินเดียหรือประเทศในแอฟริกาซึ่งประคองตัวบนขอบเหวแห่งความซุลมุนวุ่นวาย คนเหล่านี้รู้ว่าอะไรคือสิ่งสำคัญต่อตัวเขา เวลาพูดในชั้นเรียน ทักษะของพวกเขาก็มีมาจาก

ประสบการณ์ของชุมชนจริง ๆ การตื่นนอนต่อผู้จริง ๆ การดัดงบบพวกนี้เกิดผลแบบนี่จริง ๆ ในถิ่นที่ฉันอยู่ ก่อนคุณจะทำเรื่องสิทธิ์ของผู้ด้อยโอกาส ขอเล่าถึงโรงเรียนของฉันหน่อยเถอะ บทบัญญัติเรื่องเสรีภาพดีมากก็จริง แต่ทำไมรัฐบาลสหรัฐฯไม่พูดถึงนักโทษการเมืองในประเทศฉันบ้างเลย

สองปีที่เรียนอยู่ออกซิเดนทัล ผมเริ่มต้นตัวเรื่องการเมือง แต่นั่นไม่ได้แปลว่าผมเชื่อถือการเมือง ทุกสิ่งที่ผมสังเกตเห็นจากนักการเมืองช่างดูน่าสงสัยไปหมด จะยกเว้นก็แค่ไม่กี่อย่าง ผมเผ้าตัดแต่งเป่าเข้าทรง รอยยิ้มเจ้าเล่ห์ เร่ขายตัวเองทางทีวีจนน่าเบื่อ แต่หลังประตูห้องก็ประจบประแจงเอาใจบริษัทใหญ่และใคร ๆ ที่หยิบยื่นเงินทองผลประโยชน์ ผมลงความเห็นว่าคุณพวกนี้คือนักแสดงในเกมที่มีคนชักใยอยู่เบื้องหลัง ซึ่งผมไม่อยากข้องเกี่ยวใด ๆ ด้วย

สิ่งที่ตรงความสนใจผมเป็นเรื่องกว้างกว่านั้นและไม่ค่อยเป็นไปได้ตามขนบธรรมเนียม มันไม่ใช่การหาเสียงชิงตำแหน่งทางการเมือง แต่คือขบวนการทางสังคมซึ่งคนธรรมดาสามัญรวมตัวกันสร้างการเปลี่ยนแปลง ผมเริ่มศึกษาเรื่องบุคคลที่เรียกร้องสิทธิ์เลือกตั้งและจัดตั้งสหภาพแรงงานยุคแรก ๆ เรียนรู้เรื่องคานธี เรื่องเลซ วาเลซา และเรื่องพรรคแอฟริกันเนชั่นแนลคอนเกรส คนสำคัญ ๆ ซึ่งให้แรงบันดาลใจแก่ผมมากก็คือ หนุ่มสาวผู้นำขบวนการเรียกร้องสิทธิพลเมือง ไม่เฉพาะ ดร.คิงเท่านั้น ยังรวมถึงจอห์น ลูอิส และบ็อบ โมนาเกส, แฟนนี ลู ฮาเมอร์ และไดแอน แนช ความพยายามของผู้กล้าเหล่านั้นในการเพียรเคาะประตูบ้านผู้คนเพื่อรับขึ้นทะเบียนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง นั่งประท้วงโดยสงบในโรงอาหาร และเดินขบวนพร้อมร้องเพลงทวงสิทธิ์เสรี ผมมองเห็นความเป็นไปได้ที่จะทำตามค่านิยมซึ่งแม่สอนไว้ คือไม่สร้างอำนาจโดยกดขี่คนอื่นลง แต่ด้วยการค้าชูเขาขึ้นไป นี่คือการทำงานของประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ไม่ใช่ประชาธิปไตยชนิดที่เป็นของขวัญจากชนชั้นสูง หรือการแก่งแย่งแบ่งปันระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ แต่คือประชาธิปไตยซึ่งไขว่คว้าหามาได้มาเอง เป็นผลงานของทุกคน ผลลัพธ์ไม่ใช่เพียงการเปลี่ยนแปลงทางรูปธรรมเท่านั้น แต่สร้างสำนึกในศักดิ์ศรีให้ประชาชนและชุมชน เป็นเงื่อนไขผูกพันระหว่างผู้คนซึ่งเคยดูเหมือนแยกกันห่างไกล

ผมปลงใจว่านี่คืออุดมคติอันควรค่าไปปฏิบัติตาม เพียงแต่ผมต้องหาจุดโฟกัสให้คมชัด หลังเรียนจบปีสอง ผมย้ายไปเรียนที่มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ตั้งใจเริ่มต้นใหม่ ช่วงสามปีในนิวยอร์ก ผมกบดานตามอพาร์ทเมนต์โทรมๆ แทบจะตัดขาดจากเพื่อนฝูงเก่าๆ และนิสัยแย่ๆ ผมใช้ชีวิตคล้ายกับนักบวชอ่าน เขียน จดบันทึกประจำวัน แทบไม่ร่วมปาร์ตี้กับเพื่อนหรือแม้แต่กินอาหารร้อนๆ ผมหลงอยู่ในความคิดตัวเอง หมกมุ่นกับคำถามต่างๆ ซึ่งดูทับซ้อน อะไรทำให้บางขบวนการเคลื่อนไหวสำเร็จ ในขณะที่ขบวนการอื่นล้มเหลว เวลาการเมืองตามชนบเก่ารับเอาบางหัวข้อไปอภิปรายต่อจะถือเป็นเครื่องบอกความสำเร็จได้ไหม หรือถือว่าเรื่องนั้นถูกปล้นไปใช้หาประโยชน์เมื่อไหร่จึงควรถือว่าการประนีประนอมนั้นยอมรับได้ และเมื่อไหร่ที่ควรถือเป็นการขายตัวทางการเมือง แล้วเราจะแยกความแตกต่างระหว่างสองอย่างนั้นได้อย่างไร

โอ้ ตอนนั้นผมแสนจะจริงจัง ดูเด็ด และสิ้นไร้อารมณ์ขัน! เมื่อย้อนกลับไปอ่านบันทึกที่เขียนช่วงนี้ ผมนับถือตัวเองสมัยที่เป็นหนุ่มน้อยคนนั้นจับใจ คนที่อยากทิ้งรอยประทับไว้บนโลก อยากเป็นส่วนหนึ่งในอุดมคติอันยิ่งใหญ่ซึ่งดูเหมือนหลักฐานจะบ่งชี้ว่าฉันไม่มีอยู่จริง อย่างไรก็ตามเสียที่พูดนี้ก็คืออเมริกาช่วงต้นทศวรรษ 1980 ขบวนการขับเคื้อนสังคมนิยมทศวรรษก่อนเสื่อมสิ้นมนตร์ขลังแล้ว กระแสอนุรักษ์นิยมแนวใหม่ยึดครองสังคมนโรนัลด์ เรแกน เป็นประธานาธิบดี สภาพเศรษฐกิจตกต่ำ สงครามเย็นกำลังเดินหน้าอย่างเต็มกำลัง

ถ้าหากเดินทางย้อนเวลากลับไปได้ ผมคงจะให้ตัวเองในวัยหนุ่มวางหนังสือลงสักครู่ เปิดหน้าต่างสูดอากาศบริสุทธิ์บ้าง (ตอนนั้นผมติดบุหรี่เต็มขั้น) ผมจะบอกให้เขาผ่อนคลาย ไปพบปะคนอื่นบ้าง เพลิดเพลินกับความสำคัญซึ่งชีวิตสงวนไว้ให้คนวัยยี่สิบ เพื่อนผมซึ่งมีอยู่ไม่กี่คนในนิวยอร์กก็พยายามแนะนำคล้ายๆ กัน

“นายต้องเพล่าๆ หน่อยนะ บาร์ค”

“นายต้องจีบหญิงซะบ้าง”

“นายมันเจ้าอุดมการณ์ ซึ่งก็ดีละนะ แต่ฉันไม่รู้ว่ไอ้ที่นายพูดมัน

จะเป็นไปได้จริงหรือเปล่า”

ผมเริ่มเสียงเตือนเหล่านี้ ที่เริ่มก็เพราะผมกลัวว่าเขาจะพุดถูก ความคิดใด ๆ ที่ผมบ่มเพาะในโมงยามที่ปลีกตัวลำพัง วิสัยทัศน์อะไรซึ่งผมปล่อยให้แบ่งบานในเรือนเพาะชำของสมองคนหนุ่ม ย่อมไม่ทนทานต่อการทดสอบ แม้ด้วยบทสนทนาสั้น ๆ ในแสงที่มเทาของฤดูหนาวที่แมนแฮตตันและท่ามกลางอารมณ์เย้ยหยันถากถางที่ครอบงำยุคสมัย ไอเดียที่ผมชอบประกาศดัง ๆ ในห้องเรียนหรือคุยตอนจิบกาแฟกับเพื่อน ๆ เป็นสิ่งที่ฟังแล้วเพื่อฝันจนเกินเอื้อม ผมเองก็รู้ ที่จริงมันเป็นเรื่องหนึ่งซึ่งอาจช่วยประคองผมไว้ไม่ให้กลายเป็นคนเพี้ยนสุดขีดไปก่อนวัยยี่สิบสอง ผมพอเข้าใจระดับหนึ่งว่าภาพที่ตัวเองนึกคิดนั้น ออกจะเพ้อเจ้อ พอเข้าใจอยู่ว่าความทะเยอทะยานยิ่งใหญ่มากับสิ่งที่ผมทำได้ ในชีวิตจริงนั้นมีช่องว่างห่างไกล ผมก็คล้ายกับวอลเตอร์ มิตต์ ้วยหนุ่มหรือดอนกิโฆเต้ ผู้ไร้ซานโซ ปานชา

ที่พบเช่นกันในบันทึกซึ่งผมเขียนไว้สมัยนั้น คือข้อบกพร่องทั้งหลายที่เห็นได้ชัด ผมชอบคิดเอาเองมากกว่าลงมือทำ ชอบสงวนท่าทีระดับที่อาจเรียกได้ว่าขี้อาย ซึ่งสาเหตุอาจสวย้อนไปได้ถึงการเติบโตขึ้นมาในฮาวายและอินโดนีเซีย แต่ก็เป็นเพราะเล็ก ๆ ผมระวังตัวมากด้วย ผมกลัวคนอื่นไม่ยอมรับหรือกลัวจะดูโง่งง หรืออาจเป็นเพราะสันดานขี้เกียจแท้ ๆ เลยก็ได้

ผมตั้งใจของผมเองว่าจะกำจัดข้ออ่อนด้อยพรรค์นั้นด้วยหลักเกณฑ์ปรับปรุงตัวเอง ซึ่งก็ไม่เคยทำได้จริงทั้งหมด (มิเชลล์กับลูก ๆ แขว่ว่าจนเดี๋ยวนี้ผมลงสระน้ำหรือลงทะเลเมื่อไหร่ ก็ยังคงรู้สึกที่ต้องว่ายน้ำให้มันจริงจัง “ก็แค่ลอยตัวเล่น ๆ ไม่ได้เหวอะ” พวกเขาหัวเราะคิกคัก “สนุกนะ นี่ไง...เดี๋ยวพวกเราทำให้ดู”) ผมเขียนรายการไว้ เริ่มออกกำลังกาย ไปวิ่งรอบอ่างเก็บน้ำเซ็นทรัลพาร์ก หรือเลียบบแม่น้ำอีสต์ เติมพลังด้วยยูนากะระป้องกันไซตัม หิ้งข้าวของที่เกินจำเป็น ไม่เห็นต้องมีเสื้อกันห่าตัวเลย

นี่ผมกำลังเตรียมตัวแข่งขันรายการอะไรใหญ่โตอยู่หรือ แต่ไม่ว่าจะเป็นอะไร ผมก็รู้ว่าตัวเองยังไม่พร้อม ความล้มเหลวสงสัยตัวเองแบบนั้นกัดกินไม่ให้ผมยอมรับคำตอบอะไรง่าย ๆ ที่เร็วเกินควร ผมติดนิสัยชอบตั้งคำถามข้อสรุปของตัวเอง ซึ่งผมคิดว่าที่สุดแล้วนิสัยนี้เป็นประโยชน์ ไม่ใช่แค่เพราะ

มันป้องกันไม่ให้ผมกลายเป็นคนสุดโต่งเหลือทน แต่เพราะมันช่วยให้ผมมีภูมิคุ้มกันแนวคิดปฏิบัติสังคมแบบสูตรสำเร็จที่พวกฝ่ายซ้ายนิยมกันในตอนต้น ๆ ยุคเรแกน

แน่นอนว่าจริงตามนั้นเมื่อพูดถึงปัญหาเรื่องเชื้อชาติ ผมเองเคยโดนเหยียดเชื้อชาติมาากพอควรและเห็นชัดเหลือเกินถึงทัศนคติที่ทาสผิวดำที่ยังสืบทอดอยู่ทุกคราวที่เดินผ่านย่านฮาร์เล็มหรือบางส่วนของย่านบรองซ์ แต่ประวัติชีวิตสอนให้ผมไม่ด่วนสรุปว่าตัวเองตกเป็นเหยื่อ และทำให้ผมไม่เห็นพ้องกับคนผิวดำบางคนที่ผมรู้จัก ซึ่งเชื่อว่าคนผิวขาวนั้นมีนิสัยเหยียดผิวอย่างไม้อาจแก้ไขได้เลย

การที่ผมบักใจเชื่อว่าการเหยียดเชื้อชาติหาใช่เรื่องที่ไม่อาจหลีกเลี่ยง อาจมีส่วนอธิบายว่าทำไมผมจึงเต็มอกเต็มใจปกป้องแนวคิดอันเป็นรากฐานของอเมริกา ผมเชื่อในตัวตนแท้ที่จริงที่ประเทศนี้เคยเป็น และสามารถจะทำได้

แม่และตายายผมไม่ใช่พวกรักชาติแบบเสียงดังเอะอะ พวกท่านทำเหมือนการกล่าวสาบานตนต่อธงชาติในห้องเรียน หรือโบกธงผืนเล็กในวันชาติอเมริกัน เป็นพิธีกรรมสนุกรื่นเริง ไม่ใช่หน้าที่ศักดิ์สิทธิ์ (คล้ายกับที่พวกท่านมองเทศกาลอีสเตอร์และคริสต์มาส) แม้แต่เรื่องที่แกรมป์เคยเป็นทหารในสงครามโลกครั้งที่ 2 ก็ไม่ได้ดูสำคัญอะไร ท่านชอบเล่าถึงการกินอาหารจากเสปียงจุกเงินว่า “รสชาติห่วยแตก!” มากกว่าจะเล่าบรรยายภาคความรู้ใจฉันสมัยเดินตบเท้าในกองทัพของนายพลแพ็ตตัน

ทว่าความภาคภูมิใจที่เป็นคนอเมริกัน ความคิดความเชื่อว่าเป็นอเมริกา คือประเทศยิ่งใหญ่ที่สุดในโลกนั้น เป็นของแน่แท้สำหรับพวกท่านเสมอ สมัยเป็นหนุ่มน้อย ผมรำคาญหนังสือซึ่งปฏิเสธความเชื่อว่าเป็นอเมริกามีความพิเศษเฉพาะ ผมถกเถียงยาวเหยียดกับพวกเพื่อนที่ยืนยันว่าอำนาจอิทธิพลของอเมริกาก็คือ รากเหง้าของการกดขี่ที่แผ่ไปทั่วโลก ผมเคยอยู่ต่างแดนมาก่อน ผมรู้เยอะเกิน ข้อที่ว่าบ่อยครั้งอเมริกาทำไม่ได้ตามอุดมคติที่ตนเองวางไว้ นั้น ผมพร้อมยอมรับ ผมไม่เถียงเลยว่าประวัติศาสตร์อเมริกันซึ่งสอนในโรงเรียนไม่ได้พูดถึงการใช้แรงงานทาสและไม่ได้เอ่ยถึงการสังหารชนอเมริกันพื้นเมืองเลย หรือเรื่องการใช้แสนยานุภาพทางทหารก็ค่อนข้างสะเปะสะปะ

เรื่องกอบโกยผลประโยชน์ข้ามชาตินั้นก็ใช่ ใช่ครับ ผมเข้าใจทั้งหมดเลย

แต่สำหรับ *แนวคิด* ของอเมริกาและ *คำปฏิญาณ* ของอเมริกาแล้ว ผมยึดมั่นแนวแนวคิดที่แม้ตัวเองก็แปลกใจ “เราถือว่าความจริงนี้ประจักษ์แจ้งในตัวมันเอง กล่าวคือ มนุษย์ทุกคนเกิดมาเท่าเทียมกัน” นั่นคืออเมริกาของผม อเมริกาที่ตอกเกอร์วิลส์เขียนไว้ ชนบทที่วิทแมนและธอโรกล่าวถึง ไม่มีใครด้อยกว่าหรือเหนือกว่าผม อเมริกาของบรรดานักบุกเบิกผู้ป้ายหน้าสู่ตะวันตกเพื่อแสวงหาชีวิตที่ดีกว่า หรือพวกผู้อพยพซึ่งแรงปรารถนาเสรีภาพผลักดันให้เทียบเรือขึ้นเกาะเอลลิส

มันคืออเมริกาของโทมัส เอ็ดดิสัน ของพี่น้องตระกูลไรต์ผู้ติดปีกความฝันให้เห็นบิน ของแจ็กกี้ โรบินสัน ผู้เบิกทางให้นักกีฬาผิวดำ คือซัค เบอริร์ และบ็อบ ดีแลน, บิลลี ฮอลิเดย์ ที่วิลเลจแวนการ์ด และจอห์นนี่ แคช ที่คุกกลางฟอลซัม คือผู้คนนอกกรอบทั้งหลายที่เก็บเอาเศษของสิ่งที่คุณอื่นมองข้าม แล้วสร้างเป็นความงามอย่างไม่มีใครเคยพบเห็นมาก่อน

มันคืออเมริกาของลิงคอล์นที่เมืองเกตตีส์เบิร์ก และเจน แอดัมส์ ผู้บุกเบิกก่อตั้งบ้านนิคมขึ้นในชิคาโก และเหล่าทหารอเมริกันผู้เหนื่อยอ่อนที่หาดนอร์มันดี และดร.คิง ผู้กล่าวปราศรัยที่ลานเนชั่นแนลมอลล์ ปลุกเร้าความกล้าหาญในตัวเองและคนอื่น

มันคือรัฐธรรมนูญและบทบัญญัติสิทธิมนุษยชน (Bill of Rights) ซึ่งนักคิดผู้มีข้อบกพร่องแต่ปราดเปรื่องร่างขึ้นโดยใช้เหตุผลปูทาง สร้างระบบที่ทั้งมั่นคงและเปลี่ยนแปลงได้ในขณะเดียวกัน

มันคืออเมริกาซึ่งสามารถอธิบายตัวผมได้

“ฝันไปเถอะ บาร์ค” การถกเถียงกับเพื่อนๆ นักศึกษาของผมมักจบลงอย่างนั้น เมื่อคนใจแคบนิสัยแย่มากๆโยนหนังสือพิมพ์ใส่หน้าผม พาดหัวประโคมข่าวสหรัฐอเมริกาขนาดไหน หรือข่าวตัดงบประมาณอาหารกลางวันในโรงเรียน หรือข่าวอื่นใดที่ชวนให้ท้อใจ “โทษทีนะ แต่นั่น นะอเมริกาของนาย”

นั่นก็คือ สภาพผมเมื่อเรียนจบในปี 1983 มีไอเดียใหญ่โต แต่ไม่มีที่ไป ไม่มีขบวนการอะไรให้เข้าร่วม ไม่มีผู้นำที่ไม่เห็นแก่ตัวให้ติดตาม เท่าที่ทำได้

ใกล้เคียงกับความคิดในหัวผมได้แก่สิ่งที่เรียกว่า “งานจัดระบบชุมชน” ซึ่งรวบรวมพลังคนระดับรากหญ้ามาแก้ปัญหาที่ท้องถิ่นเดือดร้อน หลังจากลองเปลี่ยนงานในนิวยอร์กที่ไม่เหมาะกับตัวเองไปสองงาน ผมก็ได้ข่าวตำแหน่งงานในชิคาโก ทำงานกับโบสถ์กลุ่มหนึ่ง ซึ่งพยายามรักษาความมั่นคงให้หลายชุมชนที่ลำบากเพราะโรงงานผลิตเหล็กปิดตัว ไม่ใช่งานใหญ่โตอะไร แต่ก็ได้เริ่มต้น

ผมเคยเขียนบันทึกไว้ที่อื่นแล้ว ถึงช่วงเวลาหลายปีที่ผมทำงานพัฒนาชุมชนในชิคาโก ชัยชนะที่ได้มานิดหน่อยและชั่วคราว ในย่านที่ผมทำงานอยู่ซึ่งโดยมากเป็นถิ่นคนงานผิวดำ องค์กรที่ผมสังกัดมีบทบาทเล็กน้อยในการพยายามแก้ปัญหาความเปลี่ยนแปลงซึ่งไม่ได้ครอบคลุมเฉพาะชิคาโก แต่หลายเมืองได้ประสบกันทั่วประเทศ กล่าวคือ อุตสาหกรรมทรุด คนผิวขาวย้ายบ้านหนี เกิดชนชั้นรายได้ต่ำซึ่งกระจุกกระจายไม่เป็นปึกแผ่นผุดขึ้นมา แม้เมื่อชนชั้นใหม่ที่อาศัยความรู้เป็นต้นทุนจะเริ่มกระตุ้นให้แก่นสำคัญของเมืองปรับเปลี่ยนไป

แม้ผมอาจทำประโยชน์ให้ชิคาโกได้น้อย เมืองนี้ก็เปลี่ยนแนววิถีของชีวิตผม

ประการแรกคือ มันทำให้ผมหลุดออกจากความคิดตัวเอง ผมต้องรับฟังว่าอะไรเป็นเรื่องสำคัญจริงๆ สำหรับคนทั่วไป ไม่ใช่คิดเอาเองตามทฤษฎี ผมต้องขอความร่วมมือจากคนแปลกหน้าให้รวมตัวกันผลักดันโครงการที่เห็นผลในชีวิตจริง เช่นปรับปรุงสวนสาธารณะ หรือห้ามใช้แรยหินสร้างที่อยู่อาศัย หรือเริ่มโครงการดูแลเด็ก ๆ หลังโรงเรียนเลิก ผมเจอความล้มเหลวและหัดปรับปรุงตัวเองเพื่อทำให้คนไว้ใจผมมากขึ้น ผมโดนคนไม่ยอมรับและดูถูกบ่อยจนเลิกกลัวไปเลย

พูดอีกอย่างได้ว่า ผมโตเป็นผู้ใหญ่ และได้อารมณืขันของตัวเองกลับคืนมา

ผมเริ่มนี้รักชายหญิงที่ผมทำงานด้วย อย่างคุณแม่เลี้ยงเดี่ยวผู้พำนักในย่านทรุดโทรม แต่ลูกทั้งสี่คนของเธอได้เรียนมหาวิทยาลัยกันหมด บาทหลวงไอริชซึ่งเปิดประตูโบสถ์ต้อนรับทุกเย็นเพื่อให้เด็ก ๆ มีทางเลือกอื่นนอกจาก

จับกลุ่มตั้งแก๊ง คณงานโรงงานเหล็กที่ตกงานแล้วกลับไปเรียนต่อจนกลายเป็น นักสังคมสงเคราะห์ เรื่องราวความลำบากและชัยชนะพอประมาณของคน เหล่านี้ยืนยันซ้ำแล้วซ้ำเล่าให้ผมเห็นถึงพื้นฐานอันน่านับถือของผู้คน พวกเขา ทำให้ผมเห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเมื่อพลเมืองจี้ให้ผู้นำและสถาบันต่าง ๆ รับผิดชอบหน้าที่ตน แม้กระทั่งสิ่งเล็กน้อยเช่นติดป้ายหยุดรถตรงมุมที่มี ยวดยานคับคั่ง หรือจัดตำรวจตระเวนตรวจตราให้มากขึ้น ผมสังเกตเห็นว่า คนเราจะยึดอึดฝืนฝายขึ้นเล็กน้อย มองตัวเองต่างไปจากเดิม เมื่อพวกเขารู้ว่า เสี่ยงของตัวเองสำคัญ

เป็นเพราะผู้คนเหล่านี้ ผมจึงคลี่คลายปัญหาหัวใจเรื่องอัตลักษณ์ทาง เชื้อชาติของตัวเองได้ เพราะผมได้เห็นว่าการเป็นคนผิวดำไม่ได้มีเพียงรูปแบบ เดียว แต่พยายามจะเป็นคนดีก็พอ

เป็นเพราะผู้คนเหล่านี้ ผมจึงได้พบชุมชนที่มีศรัทธาร่วมกัน สามารถ สงสัยได้ ตั้งคำถามได้ และยังคงเอื้ออ้อมคว่ำสิ่งซึ่งอยู่เหนือขึ้นไปจากสภาพที่ เป็นอยู่

และเพราะขณะพูดคุยกับชาวบ้านในห้องใต้ถุนโบสถ์หรือตามระเบียบ บ้าน ผมก็ได้ยินใคร ๆ กล่าวถึงค่านิยม เช่น ต้องซื่อสัตย์ ซยัน และเห็นใจ คนอื่น เช่นเดียวกับกับที่แม่และตายายผมพร่ำสอน ผมจึงเชื่อมั่นในสายใย ที่เรามีร่วมกัน ซึ่งเชื่อมร้อยผู้คนเอาไว้

บางทีผมอดนึกสงสัยไม่ได้ว่าจะเกิดอะไรขึ้นถ้าตัวเองยังทำงานพัฒนา ชุมชนต่อไป หรืองานอะไรทำนองนั้น ผมอาจเป็นเหมือนคนเก่งระดับท้องถิ่น หลายคนที่เคยพบเจอเสมอ คงตั้งสถาบันสักอย่างที่จะช่วยแปลงโฉมย่านไหน สักแห่งหรือบางส่วนของเมือง อาจฝังตัวในชุมชนสักที่ ระดมทุนและใช้ จินตนาการเปลี่ยนแปลง ไม่ถึงกับทั้งโลก แต่เป็นที่แห่งหนึ่งหรือเด็กกลุ่มหนึ่ง ทำงานซึ่งสัมผัสชีวิตชาวบ้านร้านถิ่นและมิตรสหายในรูปแบบที่ประเมินผลได้ และเป็นประโยชน์

แต่ผมก็ไม่ได้อยู่ยาว ผมลาออกไปเรียนต่อด้านกฎหมายที่ฮาร์วาร์ด ตรงนี้เองที่เรื่องราวความคิดอ่านของผมเริ่มจะขุ่นมัว ด้วยแรงกระตุ้นในใจผม ที่เปิดให้ตีความกันไปต่าง ๆ

ผมบอกตัวเอง ตอนนั้นกระทั่งถึงตอนนี้ ว่าผมออกจากงานจัดระบบชุมชนเพราะเห็นว่างานนั้นเสี่ยงซ้ำเหลือเกิน จำกัดเหลือเกิน ช่างไม่ทันกับความต้องการของผู้คนที่ผมหวังจะรับใช้ ศูนย์ฝึกอาชีพท้องถิ่นขาดเซชันงานหลายพันตำแหน่งที่หายไปเพราะโรงงานเหล็กปิดลงไม่ได้ โครงการดูแลเด็กหลังโรงเรียนเลิกไม่อาจขาดเซชันโรงเรียนซึ่งขาดแคลนงบประมาณอยู่เสมอได้ หรือแม้แต่เด็ก ๆ ที่ต้องฝากปู่ย่าตายายเลี้ยงเพราะทั้งพ่อทั้งแม่ติดคุก ดูเหมือนเราต้องปะทะกับใครสักคนเสมอในทุกปัญหา ไม่ว่านักการเมือง เจ้าหน้าที่รัฐ ซีอีโอบริษัทที่อยู่ห่างไกล ผู้มีอำนาจแก้ไขให้อะไร ๆ ดีขึ้นได้แต่ไม่ทำ แล้วเมื่อคนพวกนั้นอนุมัติงบให้ ก็มักให้น้อยเกินไปและล่าช้าเกินควร สิ่งที่เราต้องการจริงๆ คืออำนาจในการจัดสรรงบประมาณและชี้แนะนโยบาย แต่อำนาจนั้นอยู่ที่อื่น

ยิ่งไปกว่านั้น ผมยังรับรู้ด้วยว่าก่อนผมจะไปทำงานที่นั่นเพียงสองปี ในชิคาโก เคย มีความเคลื่อนไหวเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงอยู่ครั้งหนึ่ง ซึ่งเป็นทั้งด้านการเมืองและสังคม เป็นกระแสจับใจรุนแรงที่ผมกลับไม่ได้ชื่นชมมันเต็มที่ เพราะมันไม่เข้ากับหลายทฤษฎีของผม นั่นก็คือการเคลื่อนไหวองค์กรให้เลือกฮาโรลด์ วอชิงตัน เป็นนายกเทศมนตรีผิวดำคนแรกของเมืองนี้

เหมือนกับว่าจู่ ๆ มันก็ผุดขึ้นมาเอง เป็นการรณรงค์ทางการเมืองระดับรากหญ้าสุด ๆ เท่าที่เคยพบในการเมืองสมัยใหม่ นำโดยคนผิวดำกลุ่มเล็กๆ ซึ่งเป็นนักเคลื่อนไหวและผู้บริหารธุรกิจ ที่เอื้อมระอาอคติและความไม่เท่าเทียมเรื่อรังในเมืองใหญ่ซึ่งเหยียดสีผิวกันมากที่สุดในเมืองอเมริกา พวกเขาตัดสินใจเปิดรับขึ้นทะเบียนผู้ลงคะแนนเสียงจำนวนมากเป็นประวัติการณ์ จากนั้นจึงส่งสมาชิกรัฐสภาชื่อดังผู้มากฝีมือ แต่ไม่ค่อยทะเยอทะยาน ลงชิงตำแหน่งซึ่งดูจะเกินเอื้อมคว่ำไปมาก

ไม่มีใครคิดเลยว่าจะมีโอกาส กระทั่งตัวฮาโรลด์เองก็ไม่มั่นใจ การหาเสียงทำกันแบบวันต่อวัน ใ้ที่ทีมงานซึ่งส่วนมากเป็นอาสาสมัครไว้ประสบการณ์ แต่มันก็เกิดขึ้นคล้ายไฟที่ไหม้ลูกกลมไปเอง ผู้คนซึ่งไม่เคยคิดถึงการเมือง คนที่ไม่เคยกระทั่งไปลงคะแนนเสียง ต่างร่วมแรงร่วมใจผู้สูงวัยและเด็กนักเรียนเริ่มกักตุนเงินที่ใช้จ่ายเสียง ความรู้สึกร่วม

ที่สั่งสมตลอดมาว่าไม่อยากทนรับความไม่เป็นธรรมและถูกมองข้ามอีกต่อไปแล้ว ใบสั่งจรรยาจรจอมปลอม และหนังสือเรียนมือสอง เรื่องที่ดูเล็กน้อยทั้งหลายเหล่านี้เกิดขึ้นตลอดเวลา ขณะที่บรรดาคนผิวดำเดินผ่านบ้านหลังใหญ่บริเวณกว้างแถวพาร์คดิสทริกต์ในเซตนอร์ทไซด์แล้วก็เห็นชัดว่า มันช่างดูดีกว่าแถวบ้านตัวเองแค่นั้น การโดนข้ามหัวเมื่อมีการเลื่อนตำแหน่งงาน หรือการถูกธนาคารปฏิเสธไม่ยอมให้กู้เงิน ทั้งหมดรวมกันเป็นพลังรุนแรงราวพายุ กระหน่ำโค่นอำนาจในเทศบาลนคร

ตอนผมไปถึงชิคาโก ฮาโรลด์ดำรงตำแหน่งสมัยแรกไปครึ่งทางแล้ว สภาเทศบาลซึ่งเคยเป็นตรายางให้เผ่าเดลี¹ ใช้หนี้แบ่งค่ายกันตามสีผิว สมาชิกสภาเทศบาลผิวขาวที่คุมเสียงส่วนใหญ่คอยขัดขวางทุกการปฏิรูปที่ฮาโรลด์เสนอ เขาพยายามโน้มน้าวต่อรอง แต่คนพวกนั้นก็ยังไม่ยอมเปลี่ยนความเห็น การแบ่งฝักฝ่ายชัดเจนนี้กลายเป็นข่าวโทรทัศน์ที่น่าตื่นเต้น แต่มันยอมทำให้ฮาโรลด์รับใช้บรรดาผู้ลงคะแนนเสียงเลือกเขาไม่ค่อยจะได้ สุดท้ายต้องพึ่งอำนาจศาลมลรัฐแก้ไขเส้นแบ่งเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลซึ่งกำหนดไว้ไม่เป็นธรรมในแง่เชื้อชาติ เขาจึงกุมเสียงส่วนใหญ่แล้วผ่าทางตันได้ แต่ก็ยังไม่ทันได้เปลี่ยนแปลงอะไรหลายอย่างตามที่รับปากไว้ ฮาโรลด์กลับหัวใจวายตายเสียก่อน ผลสุดท้าย ริช เดลีย์ ทายาทตระกูลเก่าก็ทวงคืนบัลลังก์เดิมของพ่อเขาได้สำเร็จ

ไกลจากศูนย์กลางของการปฏิบัติการ ผมเฝ้ามองเหตุการณ์ดราม่านี้คลี่คลายอยู่ห่างๆ และพยายามซึมซับบทเรียนของมัน ผมได้เห็นว่าการตั้งมหาวิทยาลัยในการขับเคลื่อนนี้ดำรงอยู่ไม่ได้เมื่อขาดโครงสร้าง การจัดการ และทักษะการบริหารปกครอง ได้เห็นว่าการหาเสียงเลือกตั้งโดยตอกย้ำเรื่องเชื้อชาติ แม้จะมีเหตุผลแค่นั้น ก็สร้างความกลัวและปฏิกิริยาตอบโต้รุนแรง และถึงที่สุดก็กลายเป็นข้อจำกัดต่อความก้าวหน้า ส่วนการที่แนวร่วมของฮาโรลด์ฟังครั้นไปอย่างรวดเร็วหลังเขาเสียชีวิต ทำให้ผมเห็นอันตรายของการพึ่งพาบารมีผู้นำเพียงคนเดียวในการสร้างความเปลี่ยนแปลง

¹ Richard Joseph Daley นายเทศมนตรีชิคาโกปี 1955-1976

ทว่าฮาโรลด์ช่างเป็นพลังแรงกล้าเหลือเกินในช่วงห้าปีนั้น แม้มีอุปสรรคกีดขวาง ชิคาโกก็เปลี่ยนแปลงไปอยู่ดีขณะที่เขาดำรงตำแหน่ง เทศบาลเริ่มกระจายบริการไปทั่วทุกเขตอย่างทั่วถึง ทั้งบริการตัดแต่งต้นไม้ กวาดหิมะจนถึงซ่อมถนน สร้างโรงเรียนใหม่ๆ ในย่านคนจน ตำแหน่งงานในเทศบาลไม่ต้องพึ่งเส้นสายเพียงอย่างเดียวอีกต่อไป และในที่สุดแวดวงธุรกิจก็เริ่มใส่ใจตำแหน่งงานที่ขาดความหลากหลาย

เหนืออื่นใด ฮาโรลด์ปลุกความหวังในใจคน ช่วงนั้นคนผิวดำในชิคาโกพูดถึงเขาค้ำยกับที่คนผิวขาวหัวก้าวหน้ารุ่นหนึ่งพูดถึงบ็อบบี้ เคนเนดี เขาทำอะไรไม่สำคัญเท่าเขาทำให้คุณรู้สึกอย่างไร มันคือความรู้สึกเหมือนอะไรๆ ก็เป็นไปได้ รวากับว่าคุณจะสร้างโลกใหม่ได้เอง

เรื่องนี้ฝังเมล็ดพันธุ์ไว้ในใจผม มันทำให้ผมคิดขึ้นมาเป็นครั้งแรกว่าสักวันผมอยากสมัครชิงตำแหน่งในภาครัฐ (ไม่ใช่ผมคนเดียวที่เกิดแรงบันดาลใจแบบนั้น หลังฮาโรลด์ชนะเลือกตั้งไม่นาน เจสซี แจ็กสัน ก็ประกาศจะชิงตำแหน่งประธานาธิบดี) นี่เองคือการขับเคลื่อนพลังสิทธิพลเมืองเข้าสู่การเมืองแบบเลือกตั้ง จอห์น ลูอิส, แอนดรูว์ ยัง, จูเลียน บอนด์ ต่างลงสมัครชิงตำแหน่ง เพราะตัดสินใจแล้วว่านี่คือเวทีที่ตนจะเข้าไปทำอะไรๆ ดีขึ้นได้มากมาย ผมรู้ว่ามันมีกับดักหลุมพราง เช่น การประนีประนอมการวิ่งเต้นหาเงินสนับสนุนตลอดเวลา การไขว่ไขวไปจากอุดมคติ และการตั้งหน้าค้ำว่าชัยชนะไม่หยุดหย่อน

แต่อาจมีอีกทางหนึ่งก็ได้ คือเราอาจสร้างพลังอย่างเดียวกัน สร้างสำนึกในเป้าหมายแบบเดียวกัน ไม่เฉพาะแค่ในชุมชนคนผิวดำ แต่ข้ามเส้นแบ่งเชื้อชาติไปเลย บางครั้งด้วยการเตรียมตัวให้พร้อม ด้วยความรู้ความสามารถด้านนโยบาย และทักษะบริหารจัดการที่มากพอ อาจช่วยให้หลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดความผิดพลาดแบบเดียวกับฮาโรลด์ได้ เราอาจใช้หลักจัดระบบชุมชนมาระดมพลังไม่เพียงเพื่อหาเสียงเลือกตั้ง แต่เพื่อการบริหารปกครอง กระตุ้นให้พลเมืองที่เคยถูกทอดทิ้งกลับตื่นตัวลุกขึ้นมีส่วนร่วม สอนให้คนเชื่อมั่นไม่เพียงแค่นในตัวผู้นำที่เลือกเข้ามาทำงาน แต่ต้องเชื่อมั่นในกันและกัน และเชื่อมั่นในตัวเองด้วย

ผมบอกตัวเองอย่างนั้น แต่นั่นยังไม่ใช่เรื่องราวทั้งหมด ผมยังดีใจกับบางคำถามที่คับแคบกว่านั้นด้วย นั่นคือ ความมุ่งมั่นปรารถนาของตัวเอง ถึงผมได้เรียนรู้จากงานพัฒนาชุมชนมากมาย ผมก็ไม่ค่อยมีความสำเร็จให้เห็นเป็นชิ้นเป็นอัน แม้แต่แม่ ซึ่งตลอดมาเป็นคนที่ไม่ยึดถือมาตรฐานสังคมทั่วไป ก็ยังเป็นห่วงผม

คริสต์มาสปีหนึ่งแม่บอกผมว่า “แม่อีกไม่รู้หรอกนะแบร์ ลูกจะทำงานนอกระบบสถาบันไปชั่วชีวิตก็ได้ แต่ถ้าพยายามเข้าไปเปลี่ยนแปลงตัวสถาบันจากข้างในนั่นเลย ลูกอาจทำอะไรได้มากกว่า

“อีกอย่างนะ เชื่อแม่เถอะว่า” แม่หัวเราะเปลี่ย ๆ “ความจนนะมันไม่เข้าท่าเลยจริง ๆ”

เป็นอันว่าในฤดูใบไม้ผลิปี 1988 ผมพกความมุ่งมั่นของตัวเองไปยังที่ซึ่งเต็มไปด้วยคนทะเลาะทะเลาะเหมือนกัน บรรดาตัวแทนนักศึกษา ประธานสภานักศึกษา คนเก่งภาษาละติน แซมบีได้วาทที่ ใครต่อใครซึ่งผมเจอในโรงเรียนกฎหมายฮาร์วาร์ด ล้วนเป็นหนุ่มสาวที่โดยรวมแล้วน่าประทับใจ พวกเขาไม่เหมือนผม พวกเขาเติบโตมาแบบเชื่ออย่างแรงว่าชีวิตตัวเองถูกกำหนดมาให้ทำสิ่งสำคัญ การที่ผมลงเอยไปได้สวยที่นั่นต้องยกประโยชน์ให้ความจริงที่ว่าผมแก่กว่าเพื่อนร่วมชั้นหลายปี ขณะที่เพื่อนหลายคนรู้สึกว่าการเรียนเป็นภาระหนัก ผมกลับรู้สึกเวลาที่ได้ขลุกอยู่ในห้องสมุด หรือที่ตึกว่านั่นคือนั่งจิบกาแฟในออฟฟิศเมนตันนอกแคมปัส เปิดทีวีดูฟุตบอลแบบปิดเสียง ช่างเป็นกิจกรรมสุดหรู หลังจากผ่านช่วงสามปีที่ต้องวนเวียนประชุมจัดระบบชุมชนและฝ่าความหนาวไปเคาะประตูบ้านเพื่อพูดคุยกับผู้คน

แล้วยังมีอีกเรื่องคือ ปรากฏว่าการเรียนกฎหมายไม่แตกต่างเท่าไรจากสิ่งที่ผมทำตลอดหลายปีที่ขบปัญหาเรื่องสิทธิหน้าที่พลเมืองอยู่ตามลำพัง ควรใช้หลักการอะไรกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสังคม และขอบเขตภาระหน้าที่ต่อคนอื่นควรกว้างไกลเพียงใด รัฐบาลควรกำกับควบคุมตลาดแค่ไหน การเปลี่ยนแปลงทางสังคมบังเกิดขึ้นได้อย่างไร และจะใช้กฎหมายกำกับให้แน่ใจได้อย่างไรว่าทุกคนมีสิทธิ์มีเสียงจริง

เรื่องพรรคนี้นี้ผมคุยได้ไม่รู้เบื่อ ผมโปรดปรานการถกเถียงแลกเปลี่ยน

โดยเฉพาะกับเพื่อนที่หัวโบราณนิดหน่อยซึ่งแม้เราเห็นไม่ตรงกัน แต่ก็ดูเหมือนเขาชอบที่ผมคิดถึงข้อโต้แย้งของเขาอย่างจริงจัง เวลาอภิปรายในห้องเรียนผมขยับยกมือตลอดจนสมควรแล้วที่คนอื่นจะหมั่นได้ ผมอดใจไม่ได้เลยมันเหมือนกับว่า หลังจากผมขังตัวเองไว้กับความหมกมุ่นแปลกๆ เปรียบเหมือนซุ่มฝึกมายากลหรือฝึกกลืนดาบมานาน บัดนี้ผมก็ได้เข้าร่วมคณะละครสัตว์

ผมชอบสอนลูกๆ ว่า ความกระตือรือร้นแรงกล้าจะชดเชยความอ่อนด้อยได้มากมาย ซึ่งอย่างน้อยช่วงที่ผมเรียนฮาร์วาร์ดมันเป็นเช่นนั้นจริง ตอนเรียนปีสองผมได้รับเลือกให้เป็นบรรณาธิการผิวดำคนแรกของวารสาร *Law Review* ซึ่งกลายเป็นข่าวเล็กๆ ออกสื่อระดับประเทศ ผมได้เซ็นสัญญาเขียนหนังสือเล่มหนึ่ง มีคนเสนองานให้ทำจากทั่วประเทศ และดูเหมือนว่าบัดนี้เส้นทางอาชีพของผมถูกกรุยไว้แล้วอย่างฉลุย เหมือนเช่นบรรณาธิการวารสารฉบับนี้รายก่อนๆ ผมคงได้เป็นเสมียนทนายศาลสูงสุด ได้ทำงานในบริษัทกฎหมายชั้นนำ หรือประจำสำนักงานอัยการสหรัฐฯ เมื่อถึงเวลาเหมาะสมก็ลองเล่นการเมืองถ้าอยากทำ

ช่างเป็นเรื่องน่าเคลิบเคลิ้ม แต่ดูเหมือนจะมีผมคนเดียวเท่านั้นที่ตั้งคำถามกับเส้นทางความก้าวหน้าแสนราบรื่นนี้ มันมาเร็วไป เงินเดือนสูงๆ ล้อใจ ความสนอกสนใจท่วมทับ ผมรู้สึกเหมือนมันคือกับดัก

โชคดีผมมีเวลาพอที่จะคิดพิจารณาเรื่องที่จะทำต่อไป แล้วถึงอย่างไรการตัดสินใจสำคัญอย่างยิ่งซึ่งรออยู่เบื้องหน้า ก็กลายเป็นว่าไม่ได้เกี่ยวข้องกับวิชากฎหมายเลย